

5. DOLNÉ DUBOVÉ V 20. STOROČÍ

Dolné Dubové na leteckej snímke Michala Horvatičoviča z roku 1928

Prvá svetová vojna a vznik ČSR

Začiatok 20. storočia na Slovensku mal len malú odozvu, pretože stále pokračovala maďarizácia. V rokoch 1898-1909 vyvrcholili perzekúcie slovenských vlastencov a sociálnych demokratov. V mnohých procesoch bolo odsúdených asi 500 Slovákov. Veľká chudoba, žiadna perspektíva pre zlepšenie kvality života bola príčinou vysťahovalectva. V roku 1905 sa z územia Slovenska do USA vysťahovalo asi 50 tisíc obyvateľov.⁸² Toto vysťahovalectvo zasiahlo aj Dolné Dubové, keď sa do Severnej a Južnej Ameriky vysťahovalo niekoľko obyvateľov. Obec v tomto období zastihol aj tragický požiar, ktorý zničil celú ulicu na hornom konci od cintorína až po kostol. Pri tomto požiari zahynul veliteľ hasičov Ondrej Bohunický.⁸³

V horúcich letných dňoch roku 1914 dorazila do obcí Slovenska smutná zvesť o vojne. Potom nasledovali mobilizačné vyhlášky, ktoré sa dotýkali skoro každej rodiny. Z obce Dolné Dubové muselo narukovať 60 mužov, pričom rukovali ročníky 1889 až 1898. Na vojnu rukovali teda muži od 21 do 32 rokov a neskôr boli povolani aj 18- a 50-roční muži. Doma zostali len starí ľudia, ženy a deti. Rodiny vojakov dostávali mesačne

malú podporu. Petrolej na svietenie sa bral na prídel vo Veľkých Kostoľanoch. Útrapy a ťažkosti, bôľ i žiaľ i obavy o životy synov a mužov znásobilo veľké sucho v roku 1917. Obilniny boli tak malé, že jačmeň sa trhal rukami, žito a raž sa kosili kosákom. Podľa pamätníkov vo vojne padlo 14 mužov. Najmladší z nich boli 18-roční, ba i jediný syn rodičov. V dedine pribudlo 8 vdov a malé siroty.⁸⁴

V 1. svetovej vojne padli:

Michal Bažán, Martin Braníš, Ľudovít Čapkovič, Matúš Čapkovič, Jozef Čapkovič, Lenhard Čapkovič, Jozef Choren, Michal Choren, Alexander Jursa, Lenhard Horváth, Ľudovít Šimončík, Adam Tomaškovič, Jerolím Vrbovský.⁸⁵

Ženy sa museli starať o všetko – o deti, domácnosť aj hospodárstvo, nastala veľká drahota, nedostatok základných životných potrieb, najmä potravín. Podľa vyjadrení pamätníkov z drahoty ťažili najmä obchodníci a živnostníci.⁸⁶ Najväčší problém bol v nedostatku chleba, ktorý sa nahrádzal aj kukuričným chlebom. Pre nedostatok petroleja sa svetlo pomocou sviečok alebo kahancov. Tragédiu vojnových čias umocňoval uhorský štát, ktorý rekviroval obilie, zemiaky, dobytok, strukoviny, mak, seno, slamu a iné. Aktivita štátnych úradov nepoznala hraníc, pretože hľadali a rekvirovali aj rozličné predmety z cinu, medi a mosadze, ako sú kotly, mažiare, zvony a pod. Uhorský štát v roku 1916 zrekviroval aj z dolnodubovského kostola dva väčšie zvony. Na kostolnej veži zostal len malý umieráček. Bol zavedený lístkový systém, teda všetko sa kupovalo na lístky. Nezlomná vôľa pospolitého ľudu prežiť sa prejavila domácou výrobou rozličných nevyhnutných životných potrieb. Tak sa po domácky vyrábali rozličné druhy produktov: cukor a cigória z cukrovej repy, „zrnková káva“ sa vyrábala zo žita (pšenice) a raži, mydlo sa varilo z uhynutých zvierat, a pod. Domáca výroba mydla vydržala až do 50. rokov 20. storočia, keď sa varilo mydlo z odpadkov po zabíjačke. Bol všeobecne nedostatok tabaku, čo využívali rozliční predajcovia, šmelinári, ktorí ho predávali za

Štefan Svitek počas prvej svetovej vojny (v dolnom rade prvý zľava)

⁸² ŠKVARNA, D. a kol., c. d., s. 122.

⁸³ TOMOVIČ, I., c. d., s. 9.

⁸⁴ TAMŽE

⁸⁵ TOMOVIČ, I., c. d., s. 10.

⁸⁶ Kátlovský kronikár uvádza, že veľmi dobre sa viedlo predovšetkým mlynárom, pričom sa traduje, že mlynári mali toľko peňazí, že ich mali ukryté vo vreciach.

premrštené ceny. Mnohí fajčiari fajčili aj dätelinový list a iné sušené rastliny. Školské deti zbierali žihľavu, z ktorej sa vyrábali látky. Cez vojnu prišli do obehu papierové koruny a dvojkoruny a boli razené železné mince – dvadsaťhalieniky a dvojhálieňky. Na vojnovú pôžičku dávali svoje úspory aj miestni obyvatelia.

Prvá svetová vojna skončila kapituláciou Nemecka 11. novembra 1918. Uhorsko, ktoré bojovalo na strane Nemecka, bolo porazené a porážkou zaniklo aj Rakúsko-Uhorsko. Na jej troskách vznikol, okrem iných, aj štát Česko-Slovensko (ČSR), ktorý bol vyhlásený v Prahe 28. októbra 1918 a o dva dni neskôr, t. j. 30. októbra sa k novému štátu prihlásila Slovenská národná rada v Martine.⁸⁷ V prvých novembrových dňoch 1918 Sloveskom otriasla vlna radikálnych ľudových nepokojov a vzbur. Dedinčania, obyvatelia mestečiek, navrátilci z frontu sa pomstili miestnym reprezentantom moci, rabovali obchody, krčmy, rúbali panské lesy.⁸⁸ V susedných obciach boli veľmi búrlivé rabovačky najmä majetku v obchodoch a hostincoch, ktoré vlastnili prevažne Židia.⁸⁹ V Dolnom Dubovom k závažnejším nepokojom nedošlo.

Ešte sa nezahojili rany utrpenia spôsobené vojnou, keď sa objavila chrípková epidémia. Španielska chrípka trvala od roku 1918 do roku 1919 a na celom svete jej podľahlo pravdepodobne viacej ľudí, než ich padlo v prvej svetovej vojne.⁹⁰ Počet obetí španielskej chrípky v Dolnom Dubovom sa nepodarilo zistiť.

Prvé kroky novej vlády v roku 1919 viedli k „osamostatneniu peňažného obehu od rakúsko-uhorského,“ 25. februára 1919 bol preto prijatý zákon (č. 84/1919) o odluke československej meny od meny platnej v bývalej monarchii.⁹¹ Už krátko po vzniku samostatnej ČSR sa pripravovali podmienky pre uskutočnenie pozemkovej reformy. Záborový zákon (prijatý 16. apríla 1919) obsahoval hlavné zásady prevzatia a rozdelenia veľkého pozemkového majetku. Tejtó pozemkovej reforme podliehali všetky majetky nad 150 ha ornej pôdy a 250 ha všetkej pôdy. Zákon vyhradil štátu právo podržania a prednostného využitia zabraného majetku. Zvyšok pôdy sa mal predeliť predovšetkým malorodníkom, bezzemkom, legionárom, vojnovým invalidom, vojnovým vdovám a pod.⁹² V Dolnom Dubovom bolo rozparcelovaných 27 ha ornej pôdy na Zázlni.⁹³ Na výzvu Okresného úradu v Trnave o pridel pôdy pri parcelácii podľa nariadenia č. 445/25 obecné zastupiteľstvo uviedlo, že nebude žiadať, pretože pozemky ležia ďaleko.⁹⁴ Podstatne väčší rozsah mala parcelácia panstva Jozefa Pálfiho (Pálffy) v Smoleniciach, ktoré sa dotýkalo 15 obcí (Chtelnica, Horné Dubové, Kátľovce...).

Vzhľadom na relatívne veľkú povojnovú migráciu obyvateľov, obecné zastupiteľstvo aj v Dolnom Dubovom často riešilo žiadosti o udelenie domovského práva v obci. Na väčšinu žiadostí bola často daná nekompromisná odpoveď: *Zastupiteľský zbor*

⁸⁷ ŠKVARNA, D. a kol., c. d., s. 282.

⁸⁸ MARŠINA, R. a kol.: Dejiny Slovenska. Martin : Matica slovenská 1992, s. 221.

⁸⁹ V Kátľovciach boli po prevzatí okrem vyrabovanej palenice vyrabované aj všetky obchody, ktoré bez výnimky vlastnili Židia. Podľa kátľovského kronikára, lupež v liehovare údajne začali dechtíckí vojaci. (KUBÍŠ, S. a kol.: Kátľovce 1401-2001, OÚ Kátľovce 2001, s. 81-82.)

⁹⁰ sk.wikipedia.org/wiki/Chrípka

⁹¹ KOVÁČ, D. a kol.: Kronika Slovenska 2. Bratislava : Fortuna Print 1999, s. 101.

⁹² ŠKVARNA, D., c. d., s. 274.

⁹³ TOMOVIČ, I., c. d., s. 10.

⁹⁴ ŠABA, pobočka Trnava, kniha, č. 3, zap. 2. 8. 1925.

*domovskú príslušnosť neuznáva, lebo menovaný sa v Dolnom Dubovom nenarodil, tu sa nikdy nezdržoval a tu je úplne neznámy.*⁹⁵

Jeden z mála prípadov pozitívnej odpovede uvádza zápis z roku 1930: *Zastupiteľstvo prijíma do zväzku obce Dolné Dubové Graciána Gadošiho nar. v Dolnej Krupej 18. mája 1889..., ktorý v obci Dolné Dubové vyše 10 rokov stále nepretržite bývajúcего u ženatého mlynára, ktoré prijatie sa vzťahuje aj na jeho manželku Otíliu Stankovičovu, nar. v Dolnom Dubovom 17. 5. 1901.*

Vážnosť domovského práva“ zdôrazňuje dobová príručka obecných starostov, kde je uvedené, že toto dostanú „obyčajne spoľahliví, zaslúžilí, morálne zachovalí, ktorí sú hmotne zaistení a niet obavy, že padnú na ľarchu obce. Okrem toho bolo aj tzv. nútené prijatie do zväzku obce – nadobudnutie domovského práva vydržaním, podmienka: 10-ročný, dobrovoľný a skutočný nepretržitý pobyt v obci, bez toho, aby bol na ľarchu obce.“⁹⁶ Zrejme to bol aj uvedený prípad Graciána Gadošiho.

Prvé povojnové roky musela riešiť obec celú škálu problémov, ktoré dobre charakterizujú nároky na obecný rozpočet na roky 1919 až 1922, kde boli evidované tieto hlavné príspevky:⁹⁷

- pre hasičskú základňu,
- na držanie býka a kanca,
- hájnícke poplatky,
- na zakrytie potrieb pastierne,
- obnosy výmeru obecnej verejnej práce,
- na obecnú a štátnu školu,
- na obecnú kanceláriu.

⁹⁵ ŠABA, pobočka Trnava, ObNÚ Bohunice, kniha č. 3, ObNÚ Bohunice, obec Dolné Dubové.

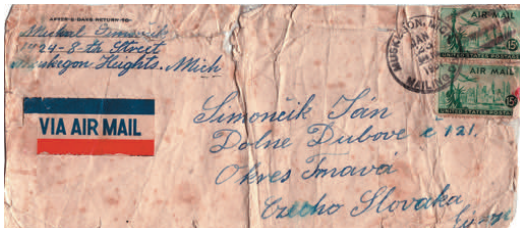
⁹⁶ NOVÁK, J.: Rukoväť pre obecných starostov. Bratislava 1924, s. 49, 50.

⁹⁷ ŠABA, pobočka Trnava, kniha č. 3.

Za chlebom sa v rokoch 1925-1933 za more vystažovali títo Dolnodubovčania:

Vincent Chrvála, Štefan Bohunický, Jerolín Stríž, Dominik Hřčka, Hubert Vrbovský, Viktor Horvatovič, Martin Krajčovič, Anđela Krajčovičová, Ernest Šimončík, Svitek,* Valentovič.*

*Krstné mená sa nepodarilo zistiť.

V roku 1925 bol schválený organizačný štatút obce⁹⁸ a začína sa pripravovať výstavba telefónu. Riešili sa tiež otázky, ktoré súviseli s platbou domovej dane. Podľa nariadenia expertízy Finančného riaditeľstva v Trnave č. 490/VI. sa žiada „náprava katastru domovej dane.“ OZ (2.8.1925)... uznáva potrebu prevedenia opravy domového katastru a za tým účelom sa jednoznačne uznieslo, aby každý majiteľ domu si zhotovil, poľažne zhotoviteľ dal na svoje trovy predpísaný náčrt a tento oddal notárskemu úradu, lehotu tejto záležitosti sa ustalať na 3 mesiace.⁹⁹

V roku 1927 sa rieši telefónny úrad v Dolnom Dubovom, pre ktorý sa hľadajú potrebné miestnosti. Obecné zastupiteľstvo konštatuje, že... obec nemá vlastnej vhodnej budovy, kde by sa mohol úrad umiestniť. Pochodila však u majiteľa domu Jozefa Žigraya, kde je doposiaľ umiestnený poštový úrad. Menovaný majiteľ sa osvedčil, že budovu dá na vlastný náklad upraviť a zaväzuje sa zmluvou na dobu 6 rokov poštový úrad a telefónny úrad mať umiestnený vo svojom vlastnom dome.¹⁰⁰

V druhej polovici 20. rokov sa začal zápas o získanie licencie na autobusovú dopravu. Z hľadiska obcí na trase Čhtelnica – Trnava, zohrávala kľúčovú úlohu Čhtelnica, kde sa prihlásilo o udelenie licencie viaceror podnikateľov. Prvý dostal koncesiu Jozef Miško-
vič už v roku 1927, ktorý chcel vykonávať dopravu na trase Čhtelnica – Trnava, podobne aj Alžbeta Miškovičová dostala koncesiu v roku 1928. Koncesie udelené v Trnave však

⁹⁸ V ŠABA, pobočka Trnava sa nachádza Organizačný štatút obce, ktorý bol vydaný v roku 1929. Ide o knihu veľkého formátu, kde sú vytlačené všetky práva a povinnosti obecného zastupiteľstva. Obecné zastupiteľstvo len doplnilo (stručne) príslušné chýbajúce údaje.

⁹⁹ Tamže, kniha, č. 3, s. 198; ako dopadla „náprava katastra“ sa nepodarilo zistiť (S. K.)

¹⁰⁰ Tamže, kniha, č. 4, s. 21-22 (doplnil Rastislav Kocán; ďalej R. K.)

podliehali aj schváleniu obecného zastupiteľstva v Čhtelnici, ktoré ich na prekvapenie „pre vysoké nároky koncesionárov na cestovné neschválilo.“¹⁰¹ V notárskych zápisniciach sa objavila aj žiadosť Rudolfa Sládka o koncesiu „periodickej dopravy na trase Dechtice – Trnava. Dolnodubovské obecné zastupiteľstvo túto žiadosť schválilo. Vlastná doprava na trase Čhtelnica – Trnava sa začala až v roku 1930. Podľa iných údajov sa začala autobusová doprava na trati Čhtelnica – Trnava už v roku 1928. Od roku 1933 obstarával autobusové spojenie na trase Čhtelnica – Trnava a späť koncesionár Foltiny z Čhtelnice. Pred započatím autobusovej dopravy koncesiu pre Foltinyho jednoznačne schválilo aj obecné zastupiteľstvo Kátloviec s jednou pripomienkou k času odchodu z Trnavy v sobotu a v nedeľu. V roku 1941 bola na tejto linke zriadená pravidelná štátna autobusová doprava.¹⁰²

Elektrifikácia, ktorá sa začala po vzniku ČSR na základe zákona „o sústavnej elektrifikácii z roku 1919.“ zachytila Dolné Dubové a ďalšie obce v trnavskom okrese v polovici 30. rokov. Kátlovský kronikár píše, že na relatívne skoršom uskutočnení elektrifikácie celého Trnavského okresu má najväčšiu zásluhu agilný okresný náčelník Dr. Beňovský, keď mal na zreteľí jej zavádzanie už od roku 1936. Na určité oneskore-

Ján Kocán na bicykli na hlavnej ulici

Vendelín Hřčka s bicyklom na hlavnej ulici

¹⁰¹ POLAKOVIČ, J.: Čhtelnica 1208-1998, OÚ Čhtelnica 1998, s. 81.

¹⁰² Aj dolnodubovskí pamätníci si pamätajú na povojnový autobus prezývaný „bunker“, ktorý mal okná len vpredu, vzadu boli len malé vetracie okienka. Autobus mal len niekoľko sedadiel po stranách, teda väčšina cestujúcich bola natlačená v stoji, doslova ako „sardinky.“ (S. K.)

nie elektrifikácie oproti okoliu poukazuje publikácia neďalekej Chtelnice, v ktorej sa elektrifikácia začala až v rokoch 1939-1940.¹⁰³ Po počiatkových obavách a nedôvere si zavedenie elektriny rýchlo získalo všeobecné uznanie. Progresívni boli hlavne rozliční majstri (stolári, zámočníci a iní), ktorí s ňou už mali skúsenosti z rozličných pracovísk v meste. Ľudia ju obdivujú, ale majú aj obavy. Do domov si dávajú žiarovky s výkonom 15 W. Obávajú sa jej vplyvu na dobytok. Prebiehala aj podpisová akcia proti zavedeniu elektriny.¹⁰⁴ V tomto období sa objavujú v obci Dolné Dubové aj prvé mláďačky v rodine Ignáca Horvátha, Jozefa Chluba a Libuša Horvatoviča. Niektorí občania si kúpili bicykle.

Majiteľom prvého auta v Dolnom Dubovom bol 60-hektárový statkár Jozef Remenár, ktorý vlastnil i majer pri hornodubovskej ceste. Ako to vyplýva z knihy *Evidencia o autovozidlách*,¹⁰⁵ Jozef Remenár bol veľmi aktívny motorista, pretože v relatívne krátkom čase si kúpil niekoľko autovozidiel. Evidencia uvádza motorové vozidlá podľa nasledovnej predlžky:

Leonard Svitek na motorke.
Za nim Imrich Škoda

	Majiteľ: Jozef Remenár (1928)	Majiteľ: Izidor Diamant (1929)
Typ:	Walter	ŠKODA
Druh vozidla:	Osobný	nákladný
Sila stroja v HP	-	14 HP
Počet valcov:	4	4
Rok výroby:	1926	???
Nosnosť:	1070 kg	1 tuna
Jak je vozidlo zachované	Dobre	častočne
Účel použitia:	súkromný	súkromníčenie

Okrem toho si Jozef Remenár v 30. rokoch minulého storočia kúpil nákladné vozidlo PRAGA A.N., na vozenie nákladov a osobný automobil ŠKODA, typ 422, rok výroby 1931. Prvú zaevidovanú motorku mal Ludevít Ekkert v roku 1941, továrenská značka Wilier, sila stroja 1,40 HP, počet valcov 1, účel použitia – pre osobnú potrebu. Podľa získaných

¹⁰³ S elektrifikáciou sa začalo v roku 1939, elektrifikačné práce boli ukončené v roku 1940. (POLAKOVIČ, J., c. d., s. 94.)

¹⁰⁴ Pamätníci si spomínajú na argument odporcov: *Elektrika zabíja ľudí a zapaluje domy*. Technický pokrok je vždy závislý na dodržovaní požadovaných bezpečnostných požiadaviek. Hoci riziko „červeného kohútika“ v tom čase, pri väčšine slamených striech bolo značné. Pamätajú si iste pamätajú na lietajúci krídľ husi, keď niektorá narazila do elektrických drôtov nad hradsťou, prinajlepšom boli z toho len vyrazené poistky na stĺpe. (O požiaroch pozri v časti *Zaznamenané požiare, ktoré hasili dobrovoľní hasiči*.)

¹⁰⁵ ŠABA, pobočka Trnava, ObNÚ Bohunice, kniha, č. 33, Evidencia o autovozidlách.

informácii Ekkert nebol obyvateľ Dolného Dubového, bol to technik elektrární, ktorý sa stal o daný obvod. Prvý Dolnodubovčan, ktorý vlastnil motorku bol Leonard Svitek.¹⁰⁶

Okrem výstavby školy obecne zastupiteľstvo začiatkom 30. rokov riešilo požiadavku na zriadenie nového lekárskeho obvodu, kde sa uvažovalo o obci Dolné Dubové alebo Dolná Krupá. Obecne zastupiteľstvo prijala ponuku a navrhlo jeho zriadenie v dome č. 138, majiteľom ktorého bol Ján Horváth, s odporúčaním, *že dom je novopostavený, suchý, zdravý ešte neobývaný*.¹⁰⁷ Zápisnice ObNÚ ďalej neuvádzajú ako ústretová ponuka obecného zastupiteľstva dopadla, je však pravdepodobné, že lekársky obvod bol zriadený v Dolnej Krupě. V polovici augusta 1935 prebiehala v Dobrej Vode cvičenie piatich plukov československej armády. Časť vojsk prechádzala dedinou a precvičovala vojenské operácie i v našom chotári. Pre poruchu v chotári pristál bez vážnejších následkov pilot čsl. letectva. Lietadlom zosadol na pole povedľa farskej cesty.¹⁰⁸

Zásobovanie

Zásobovanie potravinami si obyvatelia Dolného Dubového zabezpečovali svojpomocne dopestovaním a vlastnou výrobou. Okrem toho sa uplatňovala aj výmena medzi rodinami alebo kúpou u obchodníkov. Prebytočný tovar prípadne predávali na jarmokoch, najmä

Obchod Emanuela Diamanta

¹⁰⁶ Informácie podľa údajov pamätníkov doplnil R. K.

¹⁰⁷ ŠABA, pobočka Trnava, ObNÚ Bohunice, kniha č. 4.

¹⁰⁸ TOMOVIČ, I., c. d., s. 10.

v Tmave. Prítomnosť obchodníkov alebo krčmárov sa nachádzala v každom miestnom spoločenstve. Podobne ako vo viacerých obciach v našom regióne vlastnili obchody prevažne židovské rodiny. Podľa spomienok pamätníkov v Dolnom Dubovom vlastnili obchody s rozličným (zmiešaným) tovarom:

- Emanuel Diamant s manželkou Herminou, v obchode predávali ich deti Margita a Izidor, obchod sa nachádzal na Hlavnej ulici, dnes rodinný dom č. 29.
- Benjamín Spicz s manželkou Savoltou, obchod sa nachádzal na Hlavnej ulici, dnes rodinný dom č. 22.

V medzivojnovom období boli v obci ešte:

- Obchod Spotrebného družstva „spolek“ – bol vlastníctvom akcionárov, v budove bol obchod a hostinec, ktoré sa nachádzali v jednom komplexe umiestnenom v strede obce – dnes budova č. 130 (Bližšie o tom v časti *Úverové družstvo a spotrebné družstvá*.)
- Hostinec „šenk“ Gregora Kocána. Hostinec bol umiestnený taktiež na Hlavnej ulici, dnes rodinný dom č. 144.
- Obchody s rozličným tovarom predávali základné komodity, ako boli cukor, soľ, petrolej tiež alkohol v zapečatených fľašiach.

Pred hostincem Gregora Kocána

Budova Spotrebného a úverového družstva

Slovenský štát a 2. svetová vojna

Koniec 30. rokov 20. storočia bol poznačený expanziou nacistického Nemecka. Zavádzanie „nových poriadkov“ v Európe Hitlerom, ktorý v marci 1938 pripojil k ríši Rakúsko (zvr. anšlus), vyvolávalo napätie aj v ČSR. Prezident ČSR Eduard Beneš vyhlásil dňa 23. 9. 1938 nariadenie „mobilizáciu ozbrojených síl a dopravných prostriedkov na obranu republiky pred fašistickým nebezpečenstvom.“ Mobilizácia bola vyhlásená ako reakcia na Mnichovský diktát.¹⁰⁹ Z Dolného Dubového narukovalo približne 30 mužov. Údlosti mali rýchly spád a s podpisom „mnichovskej dohody“ západnými veľmocami, ktoré ustúpili Hitlerovmu nátlaku, došlo bez odporu k obsadeniu západnej časti ČSR hitlerovskými vojskami. Mobilizovaní vojaci sa vrátili domov. Dňa 6. októbra 1938 bola vyhlásená autonómia Slovenska, ktorá trvala do 14. 3. 1939, kedy bol vyhlásený Slovenský štát.

Prvého septembra 1939 sa začala druhá svetová vojna. Napriek tomu, že Slovensko nebolo v tom čase priamo zúčastnené na vojne, začali sa hospodárske dôsledky vojnového stavu v Európe pomaly prejavovať aj na Slovensku. Najhoršia situácia bola v zásobovaní v rokoch 1940-1941, kedy boli „na pridel cukor, obuv a neskôr aj múka, chlieb a niekoľko ďalších tovarov.“¹¹⁰ Dňa 29. novembra 1941 sa cestou do Čhtelnice v Dolnom Dubovom zastavil vtedajší prezident SR Jozef Tiso s ministrom J. Stanom. Krátko sa zdržali na miestnej fare v rozhovore s poslancom Slovenského snemu, miestnym farárom, Vojtechom Plechlom. Obec ich víťala slávoobránu a krojovaným sprievodom po obci.¹¹¹ Účelom návštevy prezidenta Jozefa Tisa v Čhtelnici bolo otvorenie politickej školy – Vyššia vodcovská škola Hlinkovej mládeže (HM) – ktorá bola zriadená v čhtelnickom kaštieli.¹¹²

¹⁰⁹ ŠKVARNA, D. a kol., c. d., s. 141.

¹¹⁰ Pamätná kniha obce Kátlovce (1935-1964), s. 41.

¹¹¹ TOMOVIČ, I., c. d., s. 11.

¹¹² POLAKOVIČ, J., c. d., s. 95.

Politická situácia sa zhoršovala. K mlátačkám bol v roku 1942 ustanovený vládny komisár. Podľa namálatého množstva štát vykupoval predpísaný objem poľnohospodárskych produktov. Do zbrane boli v auguste 1942 povolané zálohy Slovenskej armády. Počas rokov vojny až do marca 1945 bolo do armády povolaných približne 30 mužov. Vojaci z Dolného Dubového sa zúčastnili na bojiskách v Sovietskom zväze, ale i v Albánsku, Taliansku a tiež v útvaroch na území SR. Niektorí z vojakov dezertovali ako účastníci Čs. armádneho zboru gen. Svobodu bojovali proti fašistom. Dvaja z nich obetovali svoje životy. Pri príležitosti 30. výročia SNP bola mládež iniciátorom výstavby Pamätníka SNP a padlých vo vojne.¹¹³

Vincet Stano v období Slovenského štátu

Nemecké jednotky prišli do obce začiatkom novembra 1944. Veliteľstvo SS sídlilo v dome č. 6. V dedine boli ubytované ženijné jednotky Vlasovovej armády. Pre Vlasovové jednotky vozili mužov z obce na povinné opevňovacie práce od Trstina po Dechtice. Museli chodiť aj gazdovia s povozmi. Bolo zrejme, že Nemci predpokladali postup ruských vojsk na úpätí Malých Karpát a chceli ho zadržať. Počas bojových akcií leteckých síl oboch strán došlo v dolnodubovskom chotári k pádu dvoch lietadiel. Na breh Zlína pri ceste do Dolnej Krupy padlo nemecké bojové lietadlo. Pilot vyskočil, ale dopadol už mŕtvy. Jeho telo bolo až do odzovu vystreté v susednom dome veliteľstva. Domov sa navracajú vojaci rozpadávajúcej sa slovenskej armády. Frontová línia sa k dedine priblížila koncom marca 1944. Obyvateľstvo zakopávalo cennosti, potraviny a šatstvo. Počas hlavnej veľkonočnej omše prišla do obce správa, že ruské vojská sú už na Podháji a nemecká armáda berie mužov. Vzniknutú situáciu sa každý snažil vyriešiť podľa svojho uváženia. Obyvatelia utekajú a skrývajú sa v okolí potoka, či vo výmočoch v Luhoch a na Hartmankách. Poniektorí zostali doma. Smerom na Horné Dubové odchádzajú ukonaní, ubiedení nemeckí vojaci. Posledná ustupujúca nemecká jednotka vyhodila pred večerom most na hornom konci. V okolí sa sporadicky ozývala strelba. Krátko za nimi, medzi 19-22. hodinou, prišli prvé sovietske jednotky. Podľa oficiálnych údajov bolo Dolné Dubové oslobodené 2. 4. 1945 o 23.00.¹¹⁴ Hlavná ulica bola zaplnená sovietskymi vojakmi. Ruské delostrelectvo sa o 3,30 hod. rozostavilo od Jasloviec po Dolné Dubové. Do bo-

gov však nezasiahlo.¹¹⁵ Ráno sa rozvinula bojová operácia pred Naháčom. V našej obci boli pochovaní dvaja ruskí vojaci. S vojenskými počtami ich pochovali spoluobojovníci, pričom jedného vojaka z čestnej jednotky pri salve ťažko poranili. Povereniec vnútra v Bratislave 28. 1. 1946 nariadilo, aby všetci príslušníci Červenej armády, ktorí padli na území Trnavského kraja, boli exhumovaní a prevezení do Bratislavy a uložení na Slavine. Podľa nariadenia o exhumácii bol z Dolného Dubového za vtedajší okres Trnava prevezený len jeden vojak.¹¹⁶ Po prechode frontu v agátovom poraste v Dieľoch našli občania zastrelených dvoch maďarských vojakov. Boli pochovaní na mieste, neskôr ich previezli na cintorín v obci. Do domovov sa navracajú muži, ktorí narukovali počas vojny.

V boji proti fašistom zahynuli:¹¹⁷

Jozef Čáпка *21. 1. 1916 – † 24. 4. 1945, vojak SNP, padol v boji na neznámom mieste ako 29-ročný.

Ignác Valentovič *24. 2. 1921 – † 6. 9. 1944, príslušník 1. čs. armádneho Zboru v ZSSR, padol v boji vo veku 23 rokov.

Povojnová obnova obce po roku 1945

Rokom 1945 sa obnovila Československá republika. O jeho politickej orientácii rozhodla protihitlerovská koalícia tak, že sme sa stali súčasťou tzv. východného bloku. Znakom novej moci, nazývanej ľudová demokracia, boli aj národné výbory (obdoba Sovietov). Bol vytvorený systém Národného frontu, v ktorom mohli formálne pôsobiť popri komunistickej strane aj niektoré iné strany, ale v skutočnosti bola pri moci len komunistická strana. Napriek tomu, že na Slovensku vo voľbách v roku 1946 zvíťazila Demokratická strana, ktorá získala až 60 %, o ďalšom vývine v obnovení republiky rozhodli komunisti, ktorí zvíťazili v Čechách.¹¹⁸ Konkrétne údaje o výsledkoch voľieb v Dolnom Dubovom sa nepodarilo zistiť. V máji 1945 bola v Dolnom Dubovom založená organizácia komunistickej strany. Jej členská základňa sa o tri roky rozširuje o piaticich členov. Voľby v roku 1946 vyhrala Demokratická strana. Predsedom Národného výboru sa stal jej kandidát Jozef Kolenič.

Výše osemmesačné trvanie bojov na celom Slovensku spôsobilo značné škody. Ničivé následky vojny zasiahli až 58 % obce. Aj keď obec Dolné Dubové obišla „fronta“ s relatívne malou škodou na majetku, bola povojnová obnova života ťažká. Povojnový nedostatok tovarov vrátane potravín bol spôsobený ochromením všetkých oblastí národného hospodárstva, najmä priemyslu, dopravy, ale aj poľnohospodárstva. Jedno z prvých opatrení, ktoré organizovalo obecné zastupiteľstvo v roku 1946, bola obnova mosta cez Dubovský potok, ktorý bol poškodený Nemcami 2. apríla 1945.¹¹⁹

¹¹³ PAMÄTNÁ KNIHA obce Paderovce.

¹¹⁴ Protifašistický odboj v okrese Trnava, s. 216.

¹¹⁷ Protifašistický odboj v okrese Trnava, s. 178, 185. Citovaný prameň uvádza pri oboch padlých vojakoch z Dolného Dubového vek 22 rokov. Vzhľadom na uvedené dátumy narodenia a úmrtia boli tieto údaje spresnené podľa TOMOVIČ, I., c. d., s. 11.

¹¹⁸ SKVARNA, D. a kol., c. d., s. 148.

¹¹⁹ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 10.

¹¹³ TOMOVIČ, I., c. d., s. 11.

¹¹⁴ Protifašistický odboj v okrese Trnava. Zost. Ľudovít Žvach, Ľudovít Packa. Bratislava : OBZOR 1979, s. 209.

Vláda obnovenej Československej republiky prikočila ihneď po vojne k regulácii menového chaosu. V rámci týchto opatrení boli vyradené cudzie platidlá a v obehu zostali len protektorátne a slovenské koruny. Ako predbežné menové opatrenie bolo kolkovanie peňazí. Kolkovanie peňazí sa v Dolnom Dubovom uskutočnilo 26. až 28. októbra 1945. Kolkovanie vykonávala komisia Miestneho národného výboru tak, že prinesené peniaze občanov vymieňala za okolkované. Pri tejto výmene bolo možné ihneď vymeniť na každého člena domácnosti 2000 Kčs. Ostatné peniaze nad uvedenú sumu boli vymenené neskôr. Opatrenie malo len veľmi krátke trvanie, pretože nasledovala ďalšia menová reforma (ľudovo nazývaná ako „mena peňazí“), ktorá sa uskutočnila už 1. novembra 1945. Pri tejto menovej reforme museli občania uložiť všetky peniaze do peňažných ústavov. Mohli si ponechať 500 Kčs na osobu, ktoré bolo možné vymeniť za nové československé peniaze (boli vytlačené v Londýne). Výmena starých peňazí sa uskutočňovala v pomere 1:1. V konečnom dôsledku pri tejto peňažnej reforme boli obyvatelia Slovenska poškodení aj tým, že slovenská koruna bola podstatne silnejšia ako protektorátne koruna, ale výmena sa uskutočnila v rovnakom pomere 1:1. Za reálny kurz sa považoval pomer Kčs: Kč – 3:1.¹²⁰ Peňažné problémy občanov po tejto reforme spočívali aj v tom, že všetky peniaze v bankách boli na tzv. „viazaných vkladoch“ (a bez úrokov) a majitelia nemohli s nimi voľne disponovať. V decembri boli zablokované aj vklady a peňažné účty, životné poistky a cenné papiere. Väčšina viazaných vkladov bola blokovaná až do ich zrušenia ďalšou menovou reformou v roku 1953.¹²¹ Táto reforma mala postihnúť hlavne majetných občanov a „špekulantov.“ Po týchto opatreniach zostalo mnoho ľudí bez finančných prostriedkov. V rámci konsolidácie povojnových pomerov boli podľa *Benešovho dekrétu č. 16/1945 a jeho aplikácie pre Slovensko – nariadenie SNR č. 33/1945* zriadené ľudové sudy, ktoré mali očistiť verejný a politický život od nacistických zločincov a kolaborantov. Podľa nariadenia ONV v Trnave bol takýto miestny ľudový súd zriadený vo väčšine obcí. Z dostupných prameňov sa nepodarilo zistiť, či v obci Dolné Dubové bol zriadený takýto ľudový súd, prípadne, či bol niekto obžalovaný za svoju činnosť počas trvania Slovenského štátu alebo počas II. svetovej vojny.

Kováčska dielňa Graciána Gádošho

Z kroniky, ktorá sa začala písať v roku 1945, sa dozvedáme mená remeselníkov a živnostníkov, ktorí pôsobili v obci. Boli nimi: *másiar* – Alexander Kolenič, *kováč* – Gracián Gádoš, Šimon Varadin, František Krajčovič, *múrar* – Imrich Škoda, *stolár* – Matúš Behúľ a *mlynár* – Emil Čížinský (o tom bližšie v časti *Dolnodubovský mlyn*). V roku 1945 sa v Dolnom Dubovom nachádzali dva obchody. Prvým obchod s miešaným tovarom, ktorého majiteľom bol Matej Čáпка. Obchod sa nachádzal pod kostolom (dnes rodinný dom č. 112). Druhý obchod patrilo pod spotrebné družstvo. Spotrebné družstvo spravovalo

aj hostinec. V roku 1946 obchod Mateja Čáпка zanikol a nahradil ho obchod Jozefa Behúľa. Obchod bol situovaný na Hlavnej ulici (dnes rodinný dom č. 118). V obci sa nachádzal ešte hostinec, ktorého majiteľom bol Gregor Kocán. Zmena politickej situácie v roku 1948 nepriala súkromným podnikateľom. Nastalo obdobie veľkých zmien. V roku 1949 Gregor Kocán postupne ukončil prevádzku hostince. V nasledujúcom roku bol zrušený aj obchod Jozefa Behúľa. V miestnosti obchodu Jozefa Behúľa bolo stanovené miesto na odber mlieka a v rodinnom dome č. 30 bolo po konštrukcii majetku rodiny Jána Horvátha zriadené mäsiarstvo. Spotrebné družstvo prebrala Jednota Trnava, ktorá zabezpečovala nepretržité prevádzkovanie potravín v priebehu nasledujúcich 40 rokov. V roku 1949 sa uskutočnila úprava cesty v celkovej dĺžke 1,5 km od kostola po dom Jána Jursu (dnes rodinný dom č. 65) a Bohunická ulička, dnes známa pod názvom „Ulička.“ V tom istom roku sa realizovalo aj prvé oplatenie cintorína (podrobnejšie v časti *Dolnodubovský cintorín*).¹²²

Rekonštrukcia kostola v roku 1950

V roku 1950 prichádza do obce nový kňaz Jozef Horvátik, ktorý aj navzdory politickej situácii dokázal zmobilizovať občanov a spolu realizovali rozsiahlu rekonštrukciu kostola. Pozoruhodný bol postoj občanov, ktorí participovali na rekonštrukcii. Nechýbalo im oduševnenie a nadšenie, a správny postoj k veci aj napriek ťažkej ekonomickej situácii. V tom istom roku bol za predsedu MNV zvolený Hubert Vrbovský. Začiatkom 50. rokov boli zriadené prvé štátne autobusové linky z Dobrej Vody, Náháča a Chtelnice. Sú zrušené notariáty (v roku 1950) a na MNV sa vedú osobitné matriky narodených, manželstiev a úmrtí. Občania dostali nové občianske preukazy. Na MNV sa povinne uskutočnil prvý civilný sobáš.

V roku 1950 v rámci tzv. „R- plánu“ MNV navrhlo optimalizáciu siete remesiel v obci nasledovne:¹²³

- Imrich Škoda –	ako komunálny podnik,
- Štefan Varadin –	obuvník ako súkromník,
- František Krajčovič –	obuvník ako súkromník,
- Šimon Varadin –	kováč, podkováč, ako komunálny podnik,
- Emil Čížinský –	ako komunálny podnik,
- Libor Horvatovič –	koľár ako súkromník,
- Rudolf Junas –	obchod s ovocím a zeleninou ako súkromník
- Alexander Kolenič –	másiar a údenár, pracovník n. p. Mäsa.

¹²⁰ TKÁČ, M.: *Národ bez peňazí. Bradlo – Bratislava 1992*, s. 99. V roku 1990 povedal v bratislavskom rozhlas známý profesor ekonomie Hvezdón Kočútich: „Keď som túto trojnásobne mocnejšiu slovenskú korunu menil v pomere 1:1, vlastne som tretinoval ekonomický potenciál Slovenska.“

¹²¹ ES, zv. III. s. 551.

¹²² PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 6-26. (Celý odsek o obchodoch a službách doplnil M. Hrečka)

¹²³ ŠABA, pobočka Trnava, fasc. č. 6, Zápisnica MNV Dolné Dubové, 6. 10. 1950.

Uvedený „R-plán“ mal len veľmi krátke trvanie, pretože už v prvej polovici 50. rokov sa rušili živnosti súkromných remeselníkov. Remeselníci odchádzali pracovať do závodov v Trnave.¹²⁴

V roku 1953 prebehla ďalšia menová reforma. Peniaze v hotovosti sa vymieňali do výšky 300 korún (Kčs) na osobu v pomere 5:1. Vklady uložené na vkladných knižkách do 5000 Kčs sa menili v pomere 5:1, od 5 000 do 10 000 Kčs 6,25:1 a vklady nad 50 000 Kčs v pomere 30:1. Tragédiou občanov bolo, že mali dlhodobú nedôveru k bankám, a tak držali svoje úspory doma. Teda, všetko čo bolo „v pančuchách a pod matracmi,“ sa menilo 50:1. Historici až po roku 1989 mohli naplniť napísať, že išlo „vlastne o štátny bankrot,“ niektorí to označili jemnejšie „menová reforma a nepriznaný štátny bankrot.“¹²⁵ Reforma nepriaznivo postihla najmä robotníkov a roľníkov, ktorí sa podieľali na úsporách takmer 80 percentami.¹²⁶ Vlastná výmena prebiehala od 1. do 4. júna 1953. Menová reforma zrušila dovtedajší listkový a bodový systém na potraviny, obuv a šatstvo, ktorý platil v rokoch 1946-1953. V obci bol zriadený okrsok Zboru národnej bezpečnosti (ZNB). Za sudcu z ľudu bol zvolený František Štepko. V roku 1953 sa na oslavách 1. a 9. mája prvýkrát zúčastnili aj občania našej obce. Za predsedu MNV bol v roku 1954 zvolený Július Horník. Mlyny a pekáreň Nitra, n. p., postavili v Dolnom Dubovom novú pekáreň, ktorú uviedli do prevádzky 1. mája 1958 (podrobnejšie pozri v časti *Dolnodubovská pekáreň*).¹²⁷ V roku 1959 sa začalo s výstavbou učiteľského bytu (dnes rodinný dom č. 34) a uskutočnilo sa osadenie dvoch autobusových zastávok.

Autobusová zastávka z roku 1959

¹²⁴ TOMOVIČ, I., c. d., s. 13.

¹²⁵ JANCURA, V.: Neznáma história. Štátny bankrot? To tu už predsa bolo. In: PRAVDA. Víkend. 15. 10. 2011, s. 26, 31. Rozhlas priniesol správu v sobotu 30. apríla 1953 o 17.00, keď boli obchody zatvorené. V deň boli otvorené len kaviarne a reštaurácie. Od pondelka do štvrtka prebiehala mena (1.-4. jún 1953).

¹²⁶ ŠKVARNA, D. a kol., c. d., s. 157.

¹²⁷ TOMOVIČ, I., c. d., s. 13

¹²⁸ MNV Dolné Dubové, zápisnice rady a pléna

Rozvoj obce v 60. až 80. rokoch

S. Kubiš, M. Hřečka

V období 60. až 80. rokov sa výraznou mierou začala budovať základná infraštruktúra obce. Nasledujúce obdobie môžeme nazvať obdobím najväčšieho rozvoja obce. Z vedenia obce sa o to výraznou mierou pričínili predsedovia MNV Július Horník, Ignác Hřečka a Leonard Kocán, ďalej členovia rady MNV Július Horník, Ignác Hřečka, Ján Jursa, Ing. Ján Kolenič, Anton Kocán, Viliam Šimončík, Elemír Halás, Augustín Jursa, Karol Šurina, Štefan Gajarský a Anton Hřečka.¹²⁸ Veľkou mierou pri rôznych projektoch obce (stavba MNV, vodovod, atď.) bol nápomocný Ing. Ján Kolenič, ktorý mal zároveň aj hlavný podiel pri presadení asfaltovania miestnych a cintorínskych komunikácií.¹²⁹

Matečníky vystavané v rokoch 1962 a 1967

Rok 1960 bol spätý s výrazným pokrokom v oblasti informovanosti obyvateľstva. Do prevádzky bol uvedený verejný rozhlas, a tak sa končí činnosť obecného bubienika. V tom istom roku sa uskutočnila aj kolaudácia učiteľského bytu.¹³⁰ Výrazný pokrok nastal v budovaní infraštruktúry JRD. V roku 1960 sa vybudovali prvé matečníky a kravin známy pod názvom „dvojradák.“ Ďalší kravin „štvorradák“ sa vybuďoval v roku 1962 a v roku 1967 sa dokončili zvyšné matečníky, ktoré slúžili na chov osípaných.¹³¹

¹²⁸ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 94.

¹²⁹ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 86.

¹³¹ Účtovná evidencia investičného majetku družstva, 1991, s. 1.

Prvé asfaltovanie štátnej cesty spolu s rekonštrukciou mosta sa realizovalo v roku 1961 na základe spoločného projektu. Rekonštrukčné práce na ceste a moste boli dokončené 13. augusta 1961. Prvé asfaltovanie miestnej komunikácie sa uskutočnilo v roku 1962. Asfaltovala sa cesta od križovatky pri kostole smerom na cintorín.¹³² Zmena vo vedení obce nastala v roku 1964, keď bol za predsedu MNV zvolený Ignác Hřečka. Napriek veľkej ťažkej finančnej situácii dochádzalo k postupnej prestavbe domov, likvidovali sa slamené strechy a pomaly začínala aj svojpomocná výstavba nových domov. Nasledujú šesťdesiate a sedemdesiate roky. Podľa úradných záznamov sa postavilo 67 rodinných domov. Odvtedy sa v Dolnom Dubovom stavajú väčšinou poschodové domy. Ústredné kúrenie ale aj garáže boli už štandardným vybavením novostavby. Rozšíril sa počet telefónnych prípojek, keďže bola vybudovaná telefónna ústredňa v Jaslovských Bohuniciach. Začína sa meniť vzhľad obce, kvetinové záhony sú takmer pred každým domom, vysádzajú sa okrasné i ovocné stromy.¹³³ Koniec 60. rokov minulého storočia mal svoje dramatické zakončenie, ktorý sa začal obrodným procesom v KSČ (nástup A. Dubčeka za prvého tajomníka) a v spoločnosti v rámci tzv. „demokratickej jari“, kde dominovali snahy o presadenie základných práv a slobôd. Išlo o tzv. „socializmus s ľudskou tvárou.“ Príchod intervenčných vojsk Varšavskej zmluvy krátko pred polnocou z 20. na 21. augusta 1968 ukončil krátky obrodný proces a nastúpila tvrdá normalizácia. Tvrdé postihy a perzekúcia nepriaznivo zasiahla množstvo občanov, ktorí sa aktívne zapojili do spoločenského diania alebo len sympatizovali s Dubčekom. Chýbajú priame dobové písomné dokumenty, ktoré by odrážali náladu a atmosféru v Dolnom Dubovom. Pamätníci pri spomienkach uvádzajú, ako celý týždeň po 21. auguste 1968 všetci občania s napätím počúvali rozhlas, ktorý „štafetovým spôsobom“ od vysielateľa k vysielateľu podával informácie o situácii v obsadenej ČSSR. V podnikoch sa nepracovalo, konali sa rozličné mítingy, podpisovali sa rozličné rezolúcie na podporu Dubčeka, za skončenie okupácie, za neutralitu ČSSR a pod. Začiatkom septembra sa Rada MNV zaoberala problémom zásobovania v týchto pohotových dňoch, keď konštatovala: *Denne sme sledovali zásobovanie bežným sortimentom osobne bolo hovorené s vedúcim predajne sídlurom Behúľom v tom smere, aby sa za danej situácie predávalo len obmedzené množstvo potravín a to: 2kg múky, 1 kg soli, 2 kg cukru a pod.*¹³⁴ Situácia v našej obci je dobrá. Nástup normalizácie bol potvrdený v októbri 1969 zrušením rezolúcie z augusta 1968, kde bolo uvedené: *Rada MNV po oboznámení z tlaču, rozhlasu o pravdivosti vývoja augustových udalostí v roku 1968, ruší rezolúciu zo dňa 22. augusta 1968.*¹³⁵ Záznam dolnodubovskej Pamätnej knihy v roku 1968 o vstupe vojsk, ktorý bol napísaný vo februári 1969, bol už „normalizovaný.“ Podľa záznamu v Pamätnej knihe vojská Varšavskej zmluvy prišli „chrániť záujmy a výdobytky robotníckej triedy, všetkých pracujúcich a výdobytky socializmu.“¹³⁶ V roku 1968 je za predsedu MNV zvolený Leonard Kocán. Naďalej má dôležitú úlohu pre rozvoj obce rada MNV. Zo zápisnic Rady MNV v Dolnom Dubovom vyplýva, že v 2. polovici 60. rokov sa hlavná

¹³² PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 89, 94.

¹³³ TOMOVIČ, I., c. d., s. 14.

¹³⁴ MNV Dolné Dubové, zápisnice rady a pléna.

¹³⁵ MNV Dolné Dubové, zápisnice rady a pléna. Text augustovej rezolúcie z roku 1968 sa nezachoval, bol zrejme skartovaný (S. K.).

¹³⁶ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové 1945-1982, list 113.

MNV a KD vybudovaný v roku 1968

Predajňa Jednoty v budove MNV

agenda dotýkala výstavby budovy MNV, kultúrneho domu (KD) a požiarnej zbrojnice a naliehavo požiadavky zriadenia materskej školy (MŠ). *Materská škola bola zriadená v starom byte, kde boli dve miestnosti, čo nebolo dostatočné a za nedostatok sa považovalo, že tam nebola celodenná prevádzka.*¹³⁷ Ide o budovu bývalej fary (v súčasnosti Pamätná izba J. I. Bajzu). Finančné prostriedky získané na stavbu požiarnej zbrojnice vďaka Augustinovi Jursovi (predseda dolnodubovského dobrovoľného hasičského zboru) boli presunuté na stavbu budovy MNV a KD, týmto krokom sa výrazne urýchlila stavba spoločnej budovy MNV a KD. Začiatok výkopových prác na základoch budovy sa uskutočnil v roku 1965.¹³⁸ Dôležitým krokom pri stavbe budovy bola iniciatíva Ing. Jána Koleníča, ktorý vyhotovil projektovú dokumentáciu budovy, podľa ktorej sa riadila stavba a zároveň vykonával na stavbe stavebný dozor. Práce na stavbe sa realizovali v akcii „Z“, to znamená, že finančné prostriedky získané z ONV v Trnave slúžili len na zakúpenie stavebného materiálu.¹³⁹ Stavebné práce na základe tejto akcie realizovali občania obce vo forme brigád. Nemožno zabudnúť na postoj občanov, členov telovýchovnej jednoty,

Sociálno-administratívna budova JRD

¹³⁷ MNV Dolné Dubové, zápisnice rady a pléna.

¹³⁸ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové 1945-1982, s. 105.

¹³⁹ Akcia „Z“ – zveľaďovanie miest a obcí občianskou svojpomocou, ktorú organizovali NV. Akcia „Z“ bola zameraná zo začiatku na vytváranie diel pre zlepšenie životného prostredia a neskôr aj na stavby, ktoré mali charakter investícií. Prevažná časť prác sa vykonávala svojpomocou občanov – brigádnikov; investičné prostriedky pre jednotlivé projekty sa poskytovali zo štátneho rozpočtu. Pozri. ES, sv. I, s. 32.

dobrovoľného hasičského zboru a roľníckeho družstva, ktorí sa veľkou mierou zapájali do spoločných brigád. Akciu „Z“ sa realizovali všetky najdôležitejšie stavby v obci, ktoré zastrešoval MNV. Spoločná budova MNV a KD bola dovzdaná do užívania 26. 12. 1968. K realizácii kultúrnych podujatí v obci významne prispela aj spoločenská miestnosť, ktorá sa nachádzala v objektе budovy. Do objektu sa postupne nashoľovala pošta, miestna ľudová knižnica, Dobrovoľný hasičský zbor a predajňa Jednoty. Vybudovaním KD sa výraznou mierou posunula základná vybavenosť v oblasti kultúrno-spoločenského života obce. V roku 1968 sa uskutočnilo aj asfaltovanie Rasochovskej uličky, dnes známou pod názvom „Čerence“. Asfaltovaním tejto časti obce vzniklo súvislé prepojenie s dovtedy už vyasfaltovanou komunikáciou, ktorá viedla smerom ku kostolu. Vďaka iniciatíve a nasadeniu správcu farnosti Jozefa Horvátika a za výraznej pomoci predsedu JRD Ing. Štefana Koleníča a ekonóma družstva Jána Kocána sa uskutočnila v roku 1968-1969 stavba kaplnky sv. Jozefa Kalazanského. Strecha kostola sa rekonštruovala taktiež v roku 1968. Postoj občanov bol pri naplňaní obidvoch projektov rovnaký ako pri veľkej rekonštrukcii kostola v roku 1950. Bez ohľadu na uvoľnenú atmosféru vyplývajúcu z roka 1968 Dolnodubovčania zotrvali a obehavo, s nasadením a oduševnene participovali na stavebných prácach (podrobnejšie aj v časti *Dejiny kolektívizácie a vznik JRD*). V roku 1969 sa začala stavať sociálno-administratívna budova JRD. Najväčšou stavbou v katastrálnom území obce bola stavba vodnej nádrže Dolné Dubové. Začiatok výstavby sa uskutočnil taktiež v roku 1969 (bližšie v časti *Vodná nádrž*).¹⁴⁰

Významným posunom v oblasti bezpečnosti a komfortu obyvateľstva bola stavba verejného osvetlenia, ktorá sa realizovala v roku 1970. V tomto roku sa opľotil priestor pri KD a betónovali sa prvé chodníky v obci v celkovej dĺžke 1,5 km. Betónovanie chodníkov si zabezpečovali občania sami, každý pred svojim rodinným domom. Materiál na stavbu poskytol MNV. V roku 1972 sa uskutočnilo ďalšie kladenie asfaltu na hlavnej ceste. Bolo to 11 rokov po prvotnom kladení asfaltu na uvedenej komunikácii. Významným rokom pre rozvoj školskej infraštruktúry je rok 1973. Dňa 16. marca 1973 sa začali výkopové práce na stavbe materskej školy. Otvorenie školského roka bolo 1. septembra 1974 a kolaudácia sa uskutočnila až 11. marca 1976. Vybudovaním novej budovy sa výrazne zvýšila kvalita prostredia pre deti MŠ. Významným rokom pre rozvoj obce bol rok 1974. Dôležitou stavbou z hľadiska hygieny a slúženia smútočných obradov bola stavba domu smútku. Stavba sa realizovala v rokoch 1974-1975 (o stavbe DS sa dočítame aj v časti *Dolnodubovský cintorín*). SZM realizovalo stavbu pomníka, ktorý je venovaný padlým občanom v druhej svetovej vojne. Iniciátorom zriadenia pomníka bol Leonard Hríčka. V tom roku sa uskutočnilo aj asfaltovanie miestnych komunikácií „Na záhumní“, „Za pekárnou“ a „Uličky“. Z hľadiska odpadového hospodárstva bola v roku 1974 zriadená komunálna skládka „smetisko“, ktorá bola umiestnená pri moste cez Dubovský potok. Po vybudovaní najdôležitejších stavieb obce (MNV s KD, MŠ a komunikácií) bola z hľadiska rozšírenia základnej infraštruktúry pre potreby občanov nemenej dôležitá stavba obchodu. Obchod bol naprojektovaný ako samoobslužná predajňa. Začiatok výstavby bol v roku 1975. Stavbu zastrešoval MNV. Predajňa bola odovzdaná do užívania v roku 1978. Súčasťou budovy bola aj časť, ktorá bola určená pre hostinec. Majiteľom budovy

¹⁴⁰ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 113, 116.

Brigáda na stavbe pomníka padlým v druhej svetovej vojne

Materská škola po kolaudácii (1976)

Stavba predajne Jednoty

Brigáda členov DHZ (1985)

vá, pracovníčka ONV v Trnave.¹⁴⁴ Anna Martinkovičová svojim postojom k rodnej obci bola vždy nápomocná pri riešení problémov a skutočností súvisiacich s obcou. Výraznú

sa stala Jednota Trnava, ktorá bola aj prevádzkovateľom zariadenia. V roku 1975 sa vybudoval aj prechod, ktorý spája kostol s materskou školou.¹⁴¹ Významnou stavbou pre skvalitnenie výroby JRD bola stavba sušičky obilja. Začiatok výstavby sušičky bol v roku 1976, prevádzka sa dala do užívania 20. júla 1979.¹⁴² Stavbou sušičky obilja skončilo najproduktívnejšie obdobie budovania obce, ktoré skvalitnilo a výrazne posunulo úroveň života vo všetkých oblastiach bez ohľadu na to, kto bol investorm realizovaných projektov.

Ďalšie dôležité obdobie rozvoja obce bolo späté so vznikom viacerých prevádzkovateľov sieťových odvetví. Výraznou mierou pri budovaní svojej infraštruktúry pokročilo JRD. Začiatkom 80. rokov sa buduje prvá družstevná bytovka (p. č. 56). Dokončenie bytovky a jej odovzdanie sa uskutočnilo v roku 1981. Rozvoj a veľmi dobrý hospodársky zisk JRD sa odzrkadlil v rokoch 1987 až 1988. Postupne sa realizovali stavby ďalších dvoch bytoviek. Prvá z nich (p. č. 216) sa dokončila v roku 1987 a druhá (p. č. 217) v roku 1988. Cieľom výstavby družstevných bytoviek bolo stabilizovať pracovné sily na JRD. Pri pridelovaní bytov sa uprednostňovali žiadatelia, ktorí pracovali v živočíšnej výrobe. V období rokov 1987 až 1988 sa rekonštruovala administratívna budova JRD, stavali sa úžitkové haly, silážne jamy a nové asfaltové komunikácie.¹⁴³

Na podnet predsedu TJ Jozefa Martinkoviča sa v roku 1982 realizovala stavba sociálneho zariadenia TJ, známa pod názvom „šatne.“ Najväčšiu zásluhu pri vybavení potrebných náležitostí pre stavbu mala manželka predsedu TJ Anna Martinkovičová.

¹⁴¹ PAMÄTNÁ KNIHA obce Dolné Dubové, 1945-1982, s. 118-143.

¹⁴² Účtovná evidencia investičného majetku družstva, 1991, s. 3.

¹⁴³ Účtovná evidencia investičného majetku družstva, 1991, s. 1-4.

¹⁴⁴ OBECNÁ KRONIKA obce Dolné Dubové II., s. 29.

Brigáda na stavbe sociálneho zariadenia TJ (členovia TJ)

pomoc pri výstavbe sociálnych zariadení TJ poskytol JRD. MNV v roku 1985 začal s prístavbou KD. Práce na stavbe pokračovali do konca roka 1986. Rozšírením KD sa zväčšila kapacita, vyzdobila sa nová kuchyňa, miestnosti pre inventár a javisko. Na prizemi vznikli nové priestory pre DHZ a MNV.¹⁴⁵ Veľkú obetavosť pri zariaďovaní nového KD vynaložil predseda komisie kultúry Jozef Bednár. Práce na všetkých stavbách pod záštitou MNV sa naďalej vykonávali brigádnicky prostredníctvom akcie „Z“. V roku 1986 sa v obci realizoval hydrologický prieskumný vrt, ktorý mal v budúcnosti slúžiť pre potreby obce ako vlastný zdroj vody. Využitie jeho zásob sa však neuskutočnilo z dôvodu výstavby obecného vodovodu, ktorý bol napojený na zdroj vody z Dobrej Vody. Obecný vodovod sa začal budovať v roku 1989. Výstavba vodovodu bola prvou investičnou akciou obce, ktorá riešila umiestnenie rozvodnej siete (elektrifikácia nebola financovaná obcou) v rozsahu celkového zastavaného územia obce. V roku 1989 sa ešte realizovala stavba oplotenia cintorína spojená s asfaltovaním komunikácii na cintorine (viac v časti *Dolnodubovský cintorín*).¹⁴⁶

Stavba prístavby MNV a KD

pomoc pri výstavbe sociálnych zariadení TJ poskytol JRD. MNV v roku 1985 začal s prístavbou KD. Práce na stavbe pokračovali do konca roka 1986. Rozšírením KD sa zväčšila kapacita, vyzdobila sa nová kuchyňa, miestnosti pre inventár a javisko. Na prizemi vznikli nové priestory pre DHZ a MNV.¹⁴⁵ Veľkú obetavosť pri zariaďovaní nového KD vynaložil predseda komisie kultúry Jozef Bednár. Práce na všetkých stavbách pod záštitou MNV sa naďalej vykonávali brigádnicky prostredníctvom akcie „Z“. V roku 1986 sa v obci realizoval hydrologický

Obdobie po nežnej revolúcii v roku 1989

M. Hrkča

Rok 1989 priniesol otvorené stretnutie politických síl komunistického režimu a opozície. Študentské hnutie svojim protestným vystúpením zo 17. novembra 1989 a jeho brutálnym potlačením dalo impulz k demokratickým zmenám. Pod vplyvom udalostí sa uskutocňovali pokojné manifestácie a mítingy, na ktorých sa zúčastňovali všetky generácie a vrstvy obyvateľstva. Vyvrcholením udalostí bolo zvolenie Václava Havla za prezidenta republiky. V obci Dolné Dubové obyvatelia sledovali priebeh týchto zmien prostredníctvom televízie a rozhlasu. Viaceri sa zúčastňovali na verejných mítingoch a zhromaždeniach, ktoré sa konali v Trnave na Hlavnom námestí. Dňa 10. decembra 1989 na verejnom zhromaždení občanov bola založená Verejnosť proti násiliu. Hlavným iniciátorom založenia VPN v Dolnom Dubovom bol Jozef Svitek. Hnutie malo 92 členov, ktorí prijali spoločné zásady a ciele. Bol zvolený jej predseda a 6 členov, ktorí tvorili koordinálny výbor VPN. Predsedom VPN v Dolnom Dubovom sa stal Jozef Svitek. Koordinálny výbor VPN bol zložený z týchto členov: Jozef Svitek, Viktor Svitek, Rudolf Brhel, Jaroslav Hutta, Leonard Hrkča, Jozef Kocán a Anton Krajčovič.¹⁴⁷ Činnosť hnutia bola zameraná na obhajobu práv a záujmov občanov obce pred orgánmi štátnej správy na báze demokracie a spravodlivosti. Najaktuálnejším problémom bola príprava slobodných

a demokratických volieb v obci.¹⁴⁸ Prvé slobodné voľby po roku 1948 sa konali v dňoch 8. a 9. júna 1990. Voľby do Slovenskej národnej rady sa konali súčasne s voľbami do Federálneho zhromaždenia. Celkovo sa o hlasy voličov uchádzalo 17 politických strán a hnutí. Volieb v Dolnom Dubovom sa zo 438 oprávnených voličov zúčastnilo 425 voličov. V počte hlasov zvíťazili dve strany s rovnakým počtom odovzdaných hlasov. Verejnosť proti násiliu a Kresťanskodemokratické hnutie získali po 145 hlasov. Slovenská národná strana získala 68 hlasov a Komunistická strana Československa získala 36 hlasov. Zvyšné hlasy sa rozdelili ostatným politickým stranám a hnutiam. Nemenej dôležité voľby sa konali 23. a 24. novembra 1990. Boli to druhé slobodné voľby po nembrovej revolúcii. Voliči rozhodovali o tom, kto bude zastupovať ich záujmy v nasledujúcich štyroch rokoch v orgánoch samosprávy. Za starostu obce bol v týchto voľbách zvolený Leonard Kocán, ktorý kandidoval za VPN.¹⁴⁹

Po zavedení nového systému sa v obci čoraz viac využívala možnosť súkromného podnikania. Postupne sa otvorili nové prevádzky potravín a pohostinstiev. Počas roku

¹⁴⁵ TAMŽE, s. 95.

¹⁴⁶ OBECNÁ KRONIKA obce Dolné Dubové II, s. 126-273.

¹⁴⁷ Zápis Jozefa Siviteka z verejného zhromaždenia občanov.

¹⁴⁸ TAMŽE, s. 263 a 272.

¹⁴⁹ OBECNÁ KRONIKA obce Dolné Dubové II, s. 311, 317.

1990 sa nepretržite pracovalo na rozostavaných stavbách obce. Záverečnými prácami sa dokončila stavba obecného vodovodu a uskutočnila sa rekonštrukcia budovy základnej školy.¹⁵⁰ Rofnícke družstvo v roku 1991 vybudovalo vodojem (aqualobus), ktorý je najvyššou stavbou obce.¹⁵¹ Dôležitou úlohou pre novovytvorené obecné zastupiteľstvo obce bolo v čo najkratšom termíne doriešiť plynofikáciu obce. Novovytvorené zastupiteľstvo výraznou mierou podporovalo všetky aktivity súvisiace s rozvojom obce. Vďaka veľkému nasadeniu a diplomácii nového vedenia obce – starostu Leonarda Kocána a jeho zástupcu Jozefa Sviteka – sa projekt plynofikácie obce dotiahol do úspešného konca. Plynofikácia obce sa realizovala v rokoch 1992-1994.¹⁵² Zmena vo vedení obce nastala v roku 1994, keď sa starostkou obce na základe komunálnych volieb stala Mária Tomovičovej. Nasledujúce roky s prihliadnutím na finančné možnosti obce sa postupne v rokoch 1995-1996 realizoval projekt televízneho káblového rozvodu. V roku 1997 sa uskutočnil projekt elektrifikácie Záhumnia; týmto krokom sa urýchlila možnosť výstavby rodinných domov v danej lokalite. Z hľadiska ochrany životného prostredia bolo dôležité, že sa v roku 1997 začali práce na rekultivácii skládky komunálneho odpadu. S prácami na skládke sa končilo v roku 1999.¹⁵³ V roku 2000 sa uskutočnili rekonštrukcie obecného majetku. Postupne sa začala rekonštrukcia domu smútku a kultúrneho domu.¹⁵⁴ Ďalšou dôležitou stavbou bola realizácia celoobecnej kanalizácie. Prepojenie obce na čistisku odpadových vôd v Jaslovských Bohuniciach a samotná realizácia kanalizačných vetví priamo v obci si vyžadovala veľké množstvo úsilia na zabezpečenie finančných zdrojov pre realizáciu projektu. Na financovanie projektu sa začali využívať žiadosti o dotácie cez Environmentálny fond. Najmä zásluhou starostky Márie Tomovičovej a s podporou obecného zastupiteľstva sa uvedený projekt začal realizovať v roku 2001.¹⁵⁵ Výstavba

Výstavba kanalizácie na hlavnej ulici

celoobecnej kanalizácie pokračuje dodnes. Etapa kanalizácie realizovaná v rokoch 2009-2010 bola financovaná z dotačných prostriedkov EÚ.¹⁵⁶ Z dôvodu sťahovania základnej školy do nového objektu bola nevyhnutná rozsiahla rekonštrukcia interiéru budovy mater-

skej školy a oprava jej strechy. Práce sa realizovali v rokoch 2003 až 2004. V roku 2003 sa osadili nové autobusové zastávky.¹⁵⁷ Otázkou bytovej politiky obce sa otvorila v roku 2004. Výsledkom bol projekt výstavby 9-bytovej jednotky „bytovky“, ktorý sa začal realizovať v roku 2005.¹⁵⁸ Charakter bytov musel zodpovedať forme nájomných bytových jednotiek. Významnou udalosťou zameranou na propagáciu obce s odkazom na kultúrne dedičstvo bola rekonštrukcia domu, kde pôsobil J. I. Bajza. Iniciátorom myšlienky a hlavným gestorm projekt bol správca farnosti Jozef Horvátik. Rekonštrukcia bola dokončená v roku 2005 (bližšie o tom pozri v časti *Pamätná izba J. I. Bajzu*).

Nájomné obytne domy

V komunálnych voľbách, ktoré sa konali 2. decembra 2006, bol za starostu obce zvolený Ing. Marek Hřeka. Svojej funkcie sa ujal 29. decembra 2006. Internetizácia obce pomocou káblového TV rozvodu sa uskutočnila v roku 2007. V tom roku bola zriadená aj oficiálna webová stránka obce. V roku 2007 sa po prestavbe pekárne otvorila v Dolnom Dubovom čerpacia stanica pohonných hmôt. Majiteľ pekárne Ing. Pavol Hájik, PhD. postupne po otvorení čerpacej stanice začal s rekonštrukciou a prístavbou budovy. V roku 2009 otvoril v zrekonštruovanej časti reštauráciu s kaviarňou a začal s výstavbou penziónu s kompletnou vybavenosťou pre regeneráciu a oddych. S výstavbou ubytovacieho zariadenia v bývalej budove Spotrebného družstva sa zaoberal aj Jaroslav Hutta. V roku 2008 realizoval projekt tenisového kurtu s umelým povrchom. Asfaltovanie štátnej cesty

¹⁵⁰ TAMŽE, s. 309.

¹⁵¹ Účtovná evidencia investičného majetku družstva, 2012, s. 1.

¹⁵² OBEČNÁ KRONIKA obce Dolné Dubové II, s. 410.

¹⁵³ OBEČNÁ KRONIKA obce Dolné Dubové II IV, s. 84.

¹⁵⁴ TAMŽE, s. 126 a 130.

¹⁵⁵ TAMŽE, s. 164.

¹⁵⁶ Zápisnice obecného zastupiteľstva, 2008, s. 124.

¹⁵⁷ OBEČNÁ KRONIKA obce Dolné Dubové II IV, s. 236, 268.

¹⁵⁸ TAMŽE, s. 239 a 305.

Penzión a reštaurácia Qeucus

na území obce sa realizovalo v roku 2008 na základe projektu VÚC Tmava. Výstavbou ďalšej nájomnej bytovky sa zaoberalo obecné zastupiteľstvo v roku 2008.¹⁵⁹ Výstavba bytovky sa realizovala v rokoch 2008 a 2009. Využitie dotačných prostriedkov z EÚ efektívne využívalo aj roľnícke družstvo, ktoré na základe získanej dotácie uskutočnilo rekonštrukciu objektov a zakúpenie potrebných technológií. Projekty boli realizované v rokoch 2008 až 2011.¹⁶⁰ V ostatnom období sa pod záštitou obce realizovali rekonštrukčné práce na cintoríne v rokoch 2010 až 2011, ktoré boli z veľkej časti financované formou sponzorstva a dotačného programu. V roku 2011 sa začala v etapách rekonštruovať budova ZŠ s MŠ. Veľké úsilie na získanie finančných prostriedkov na rekonštrukciu budovy vynaložili najmä rodičia detí, vedenie ZŠ a obce. Pri príležitosti osláv 750. výročia prvej písomnej zmienky o obci sa uskutočnila v rokoch 2011 až 2012 rekonštrukcia kultúrneho domu financovaná z dotačného systému ministerstva financií. Pri všetkých projektoch obce boli veľkou mierou nápomocní poslanci obecného zastupiteľstva, zamestnanci obce, organizácie a podnikatelia pôsobiaci v obci.

Rozvoj obce po dopísaní týchto riadkov nekončí. Ďalšie generácie Dolnodubovčanov sa zaiste budú usilovať o jej ďalší rozvoj a zveľaďovanie. Nie vždy sa podarilo realizovať všetky zámyery obce. Platilo to už pri počiatkoch jej rozvoja, veľa skutočností bolo ovplyvnených viacerými faktormi. Problematickým bodom bol hlavne faktor financovania, ktorý bol pre rozvoj obce najpodstatnejší. Mnohokrát práve predstavitelia obce, roľníckeho družstva, fary, ale aj súkromného sektoru museli čeliť otázkam „ako ďalej, má to ešte zmysel?“ Takmer vždy napokon našli riešenia, ktoré boli výhodné pre obec, organizáciu či spoločenstvo. Veľakrát pomohlo individuálne snaženie jednotlivca, ale aj snaha kolektívu niečo dokázať pre ďalšie generácie. Obrazom snaženia mnohých generácií občanov je celkový obraz obce, ktorý mnohým prirástol k srdcu a nemienia sa vzdaf nádeji, ktoré môžu posunúť obec ďalej v jej napredovaní.

¹⁵⁹ Zápisnice obecného zastupiteľstva, 2008, s. 16.¹⁶⁰ Účtovná evidencia investičného majetku družstva, 2012, s. 1.

Dejiny kolektivizácie a vznik JRD

J. Kocánová, S. Kubiš

Prijatím zákona (11. 6. 1947) a jeho následnej novely (21. 3. 1948) o revízii pozemkovej reformy sa začína tzv. druhá etapa pozemkovej reformy, v rámci ktorej poľnohospodárska pôda prešla predovšetkým do vlastníctva štátnych podnikov a družstiev, pričom pridel pre drobných vlastníkov pôdy bol len 8%. Okrem zabezpečovania „budovateľského plánu“ obecná správa rieši problémy so žiadosťami o odobratie alebo revíziu platných živností a udelenia nových živností. Obecné zastupiteľstvo v tom čase riešilo prenájom poľovného práva, ktoré na jeden rok bolo ponúkané za „výkričnú“ cenu 6 800 Kčs. Na prenájom plemenného býka (2 ks) a plemenného kanca (2s) sa prihlásil, respektíve lepšie vyhoveli podmienkam prenájomu, len Jozef Remenár s tým, že si stanovil požiadavku, aby mu bolo pridelené aj poľovné právo.

Žatva v povojnovom období

V roku 1947 sa začal v ČSR realizovať dvojročný plán, ktorý mal prispieť k obnove a rekonštrukcii vojnou zničeného hospodárstva. Majiteľom pôdy nad 50 ha bola pôda po roku 1948 znárodnená a stala sa súčasťou štátnych majetkov.¹⁶¹ Znárodnenie zasiahlo do života veľkého počtu ľudí na Slovensku. Vládnuca moc zanechávala za sebou krivdy a nespravodlivosti, z ktorých sa mnohé rodiny nikdy nespamätali. V Dolnom Dubovom to bol prípad veľkostatkára Jozefa Remenára a jeho rodiny. V roku 1948 mu bola znárodnená pôda v Dolnom Dubovom, v Majcichove, v Pezinku – Cajle a všetok majetok na majeri pri hornodubovskej ceste. Musel pre-

¹⁶¹ MARTULIAK, P.: História slovenského poľnohospodárstva. Nitra : Profi Press SK, s.r.o. 2010, s. 11.

Veľkostatár Jozef Remenár
s manželkou Máriou, dcérou Gabrielou
a synom Tiborom na majeri.
V pozadí Anastázia Bohunická,
ktorá u nich slúžila. 30. roky 20. storočia.

V tom čase sa začína s ideovou prestavbou poľnohospodárstva na socialistickú veľkovýrobu. ONV v Trnave vydáva v duchu smerníc KSČ pre obce okresu *Návrh plánov výroby výkupu rastlinných a živočíšnych produktov na rok 1950*. Rozpis pre obec Dolné Dubové bol nasledovný:¹⁶²

P.č.	Plodina	Návrh ONV [q]	Návrh MNV [q]
1.	Pšenica	2 320	1 267
2.	Raž	851	189
3.	Jačmeň	2 552	1 234
4.	Kukurica	345	75,00
5.	Strukoviny, jedlé	30	9,17
6.	Strukoviny, kŕmne	10	0,00
7.	Zemiaky	1 755	87,85
8.	Cukrová repa	5 167	2 220,0
9.	Olejniný	35	4,23
10.	Seno	155	24,70
11.	Slama	205	94,50

¹⁶² ŠABA, pobočka Trnava, fasc. č. 5, Zápisnica MNV Dolné Dubové, 3. 10. 1949.

Obec zdôvodnila úpravu plánu s tým, že návrh ONV vychádza z výmery ornej pôdy 1770 k.j., kým po súpisie plôch v chotári v roku 1949 je výmera len 1580 k.j. Z porovnania je však zrejme, že úprava výmery pôdy podľa skutočného stavu sa líši približne len o 11 %, ale uvádzané požiadavky ONV oproti hodnotám MNV sú diametrálne odlišné. Návrh MNV vychádzal zrejme z reálnych podmienok, pretože v tej napätej politickej situácii je len ťažko predstaviteľné, že by „hore“ poslali nejaké údaje „Jen tak od oka.“ Aký osud stihol uvedený protinávrh sa nepodarilo zistiť.

Bola pozastavená aj činnosť v mlyne a na roľníkov sú uvalené tvrdé kontingenty. Dochádza k nútenému úradnému výkupu poľnohospodárskych produktov. V roku 1952 ÚV KSČ prijal uznesenie (3. júna 1952), ktoré rozhodlo o upevňovaní a ďalšom rozvoji JRD. V nadväznosti na toto uznesenie sa začala veľká „presvedčovací“ kampaň, do ktorej boli zapojené všetky inštitúcie. Do vybraných obcí prichádzali takmer denne politické brigády „presvedčať“ roľníkov. Väčší nátlak na roľníkov sa začal robiť v roku 1953, keď vstúpil do platnosti nový výkupný systém.¹⁶³ V rámci tohto systému sa namiesto uzatvárania zmlúv (kontraktácií) zaviedli povinné štátne dodávky s pevnými normami z hektára. Stanovené dodávky (kontingenty) boli diferencované tak, že pre JRD platili nižšie, a pre ostatných roľníkov vyššie normy, pričom tieto dodávky ešte narastali s veľkosťou výmery pôdy. U niektorých roľníkov, ktorí mali početnejšiu rodinu, bola snaha vytvoriť tzv. samostatný poľnohospodársky závod, t.j. rozdeliť výmeru pôdy, napr. na syna, a tak znížiť požadované povinné dodávky. Realizácia takejto požiadavky vo väčšine prípadov nepripadala do úvahy, lebo nebolo možné splniť ultimatívne požiadavky, ktoré mali napr. takúto formuláciu: „*rada MNV povoľuje mu osamostatnenie od majetku otca s podmienkou, že do 14 dní odo dňa vyrozumenia sa od svojho otca oddelí, povedie samostatnú domácnosť a bude svoje pole obhospodarovat' vlastným poťahom*.“¹⁶⁴ Týmto opatreniami boli najťažšie postihnutí roľníci (tzv. kulaci) s vyššou výmerou pôdy, najmä nad 15 ha. Podobné diskriminačné opatrenie dopadlo na roľníkov pri zavedení nových daňových zákonov, keď sadzby daní mali vyššie ako JRD. Pre neplnenie predpísaných kontingentov boli viaceri roľníci odsúdení na viacročné väzenie s konfiškáciou hospodárstva. Viaceri súdenci roľníci sa „vykúpili“ z väzenia podpisom prihlášky do JRD.¹⁶⁵

Históriu združstevňovania bolo možné objektívne napísať až po roku 1989. Vnútený masový prechod na družstevný veľkovýrobný systém prebiehal bez vnútorného presvedčenia roľníctva, bol plný nedostatkov, rozporov, protirečení, nezriedka boli obhádzané aj demokratické zásady. Celý proces prebiehal podľa zákona o JRD prijatého NZ 23. 2. 1949 v rámci procesu výstavby socializmu na vidieku. Podľa vzoru sovietskych kolchozov k tomu patrili rozličné donucovacie metódy často spojené s neľudským týraním a šikanovaním. Osobitne to doľahlo na príslušníkov majetnejších vrstiev roľníctva s rodinami – kulakov, ktorí boli považovaní za triednych nepriateľov.¹⁶⁶ Na zastrašenie celých obcí zatvárali vybraných „dedinských boháčov“ (kulakov), ktorých často deportovali z rodnej obce, alebo povolávali ich na dlhodobé vojenské cvičenie.¹⁶⁷

¹⁶³ KRONIKA SLOVENSKA 2, Fortuna Print, Bratislava 1999, s. 359.

¹⁶⁴ KUBIŠ, S. a kol.: Kátlovec (1401-2001), s. 122.

¹⁶⁵ DEMO, M. a kol.: Dejiny poľnohospodárstva na Slovensku. Nitra: SPU Nitra 1971, s. 225.

¹⁶⁶ MARTULIAK, P., c. d., s. 12.

¹⁶⁷ MARSINA, R. a kol.: Dejiny Slovenska. Martin: Matica slovenská 1992, s. 269.

V Dolnom Dubovom pre neplnenie kontingentov bol zaistený už v roku 1952 roľník Ján Horváth a jeho manželka Otilia, rod. Remenárová. Ako jediných z obce ich komunistické súdy odsúdili a spustila sa mašinéria prenasledovania, šikanovania, ktoré postihlo celú rodinu. Všetky horeuvádzané metódy neľudského zaobchádzania majetnejších roľníkov v tomto období potvrdzuje rozsudok (skrátenejší odpis) manželov Horváthovcov.

Okresný súd v Trnave vyniesol dňa 8. novembra 1952 tento rozsudok:

Obvinený Ján Horváth, nar. 5.1.2. 1899 v Dolnom Dubovom, bytom tamtiež, zamestnanie roľník.

Obvinená Otilia Horváthová, nar. 9.10.1903 v Dolnom Dubovom, bytom tamtiež, zamestnanie roľníčka,

sú vinní:

že ako dedinskí boháči, zvyklí žiť z práce rúk vykorisťovania pracujúceho ľudu, nesplnili svoje dodávky na verejné zásobovanie, lebo v roku 1951 neodovzdali 3 q ovsa, 3,50 q strukovín, 3 q olejnin, 287 kg bravčového mäsa, 615 kusov vajec. Na rok 1952 nedodali na verejné zásobovanie 16,10 q kukurice, 4,50 q strukovín, 6,75 q olejnin, 3,50 q sena, ďalej miesto 105 q pšenice, 30 q raži a 110,50 q jačmeňa, dodali iba 61,20 q pšenice, 26,40 q raži a 60 q jačmeňa. Nedodali teda celkom 91,90 q obilnín. Tiež nesplnili dodávky živočíšnej produkcie za prvý polrok 1952, kde nedodali na verejné zásobovanie 594 kg hov. mäsa, 442 kg bravč. mäsa, 3 090 kusov vajec. Z celoročného predpisu mlieka 5 600 l, splnili do septembra 1952 iba 1 008 l mlieka, ďalej miesto 12 kusov hov. dobytky a 12 kusov ošpaných chovov iba 8 kusov dobytky a 11 kusov ošpaných, pričom nemajú ani dodržané plánované stavy husí a sliepok,

teda:

spoločne nesplnili povinnosť svojho povolania v úmysle sťažovať plnenie jednotného hospodárskeho plánu v pôdohospodárskom iseku čím spáchali :

spolupáchateľstvo trestného činu sabotáže podľa § 85 odsť. 1. tr. zák.

a odsudzujú sa:

obvinený Ján Horváth na 5 (päť) rokov odňatia slobody, podľa § 43 tr. zák. sa mu vyslovuje strata čestných práv občianskych po dobu 5 rokov, podľa § 47 tr. zák. sa mu vyslovuje prepadnutie celého majetku v prospech štátu a podľa § 48 tr. zák. sa mu ukladá peňažitý trest vo výške 50 000 Kčs. V prípade nedobytosti sa tento trest premeni na náhradný trest na ďalšie odňatie slobody na 1 rok. Podľa § 53 tr. zák. sa mu vyslovuje zákaz pobytu v Trnavskom okrese navždy.

Manželka Jána Horvátha, Otilia, bola odsúdená na 18 mesiacov odňatia slobody, na stratu čestných práv občianskych po dobu troch rokov, prepadnutie celého majetku v prospech štátu a peňažitý trest vo výške 20 000 Kčs. V prípade nedobytosti tejto sumy dostane náhradný trest v trvaní ďalších 5 mesiacov odňatia slobody. Taktiež jej súd vyslovil zákaz pobytu v Trnavskom okrese navždy.

V odôvodnení súd uvádza: Obvinení ako 50-roční hospodári, ktorí vlastnili 21,79 ha pôdy sú dnes zarýtmými nepriateľmi proti dnešnému ľudovodemokratickému zriadeniu

Roľník Ján Horváth

a to už aj z toho dôvodu, že úmyselne sabotovali náš jednotný hospodársky plán. Vzhľadom k tomu, že obom obvineným bol majetok odňatý a na tomto pracovať nebudú, aby po odpykaní trestu nemohli zhubne pôsobiť pomocou svojich miestnych známych na vývoj socializácie dediny v obci svojho posledného pobytu a jej okolia. Vo všeobecnom verejnom záujme vyslovil súd ako ďalší vedľajší trest obom obvineným zákaz pobytu v Trnavskom okrese navždy.

Otilia Horváthová si odpykala trest vo väznici v Leopoldove. Vrátila sa s podlomenými zdravím. Väzni museli často stáť vonku celé dni v mínus 10 stupňovom mraze. Po odpykaní polovice trestu žiadala viackrát kanceláriu prezidenta republiky o podmienené prepustenie svojho manžela. Dostala odpoveď, že stupeň jeho prevýchovy nie je vzhľadom k jeho trestnej činnosti ešte dostačujúci. Je len na odsúdenom, aby vo svojej prevýchove pokračoval, aby sa neskôr o jeho podmienenom prepustení mohlo uvažovať.

Ján Horváth si päťročný trest odňatia slobody odpykal v neľudských podmienkach v Jáchymove. Keďže sa nemohli vrátiť do Dolného Dubového žili v Dolnom Lopašove u dcéry, učiteľky Vilmy Mikulčíkovej. Obec v tom čase patrila do okresu Piešťany. Musel nastúpiť do práce, ktorá mu bola pridelená, na Stavbu mládeže pri výstavbe vodných diel Hričov a Sučany.

Ján Horváth s manželkou sa vrátili do Dolného Dubového v roku 1961 do domu, ktorý postavil a vlastnil ich zať Jozef Mikulčík. Jozef Horváth zomrel 3. júna 1962 vo veku 63 rokov. Pod predčasnú smrť sa podpísali neľudské útrapy, ktorým bol vystavený vo väzení. Manželke Otilii bol po smrti manžela vdovský dôchodok krátky o polovicu, dôvodom bol jeho pobyt vo väzení. Ján Horváth bol rehabilitovaný v roku 1968. Otilia Horváthová zomrela v roku 1989 ako 86-ročná.¹⁶⁸

Listom MNV Dolné Dubové (10.12.1953),¹⁶⁹ ktorý bol zaslaný na ONV v Trnave, boli pre neplnenie dodávkových povinností medzi kulakov zaradení aj nasledovní roľníci:

Augustín Taraba, č.36*	24,47 ha
Eleonóra Horvatovicová, č. 25*	20,42 ha
Imrich Behül, č. 18*	18,56 ha
Jozef Čapkovič, č. 8*	18,30 ha*

* popisné čísla domov sú uvedené z roku 1953, v súčasnosti prislúchajú iným rodinným domom.

Roľníci v Dolnom Dubovom vydržali odolávať masívnej agitácii vstupu do JRD až do roku 1957. Patrili medzi posledné obce v okrese Trnava. Počas zatvy v roku 1957 postupne podpísalo prihlášky do JRD spolu 172 roľníkov, z toho 14 bezzemkov, 30 majiteľov pôdy do 2 ha a popri nich aj roľníci s výmerou pôdy od 15 do 25 ha. Zakladajúca členská schôdza sa konala 3. augusta 1957 v miestnosti Jednoty. Na priestranstve pred Jednotou sa zhromaždila celá obec. Kultúrny program pripravili žiaci a členovia ČSM. Schôdzu viedol predseda KNV Ján Račay. Prítomní boli zástupcovia patronátnych závodov – Reštaurácie a jedálne Trnava a Slovenské mliekarny Trnava. Zakladajúca schôdza zvolila predsedu JRD Viliama Šimončíka, predstavenstvo a revíznu komisiu. JRD Dolné Dubové prevzalo aj pôdu štátnych majetkov o výmere 56 ha (pôvodne pôda farského

¹⁶⁸ Rozsudok Okresného súdu v Trnave zo dňa 8. novembra 1952 a jeho použitie v uvedenom rozsahu, ako aj osobné spomienky umožnil Ing. Kamil Mikulčík.

¹⁶⁹ MNV Dolné Dubové, zápisnice rady a pléna.

úradu) a pôdu a budovy majera veľkostatkára Jozefa Remenára. Členská schôdza odporučila budovať svoje stredisko na Remenárovom majeri. Jesenné práce sa ešte vykonávali individuálne. Traktory urobili podmitku a rozorali medze. Vytvorila sa stavebná a poľná skupina. Stavebná skupina opravovala budovy na bývalom majeri a stavala ošipáreň pre 400 kusov ošipáných. Opravila maštale, šopy na uskladnenie strojov a kancelárie.

Zakladajúca schôdza JRD, 1957

(sprava František Choren, Jozef Škoda, Vincent Hríčka, Štefan Gajarský, Ján Krajčovič, Martin Behúl)

Začiatky kolektívneho hospodárenia boli mimoriadne ťažké. Prvý rok hospodáril JRD na výmere 924 ha pôdy. Výnosy boli u žita 10 q, jačmeňa 13 q a raži 18 q na hektár. Kráv bolo 70 kusov a ošipáných 334 kusov. Družstvo malo len 1 vlastný traktor a 1 nákladné auto. Všetky práce vykonávala strojová a traktorová stanica. Hodnota práce na JRD bola vyjadrená pracovnou jednotkou. Prvý rok sa pracovná hodnota jednotky vyplácala v sume 6 Kčs na 1 kg obilia. Pre rodiny bolo v tom čase dôležité záhumienkové hospodárenie na výmere 0,50 ha, tak si mohli dopestovať zemiaky, kukuricu pre chov domácich zvierat, zeleninu a iné potrebné plodiny. Prvé výročie založenia JRD sa oslávilo dožinkami a veselícou.

V roku 1962 dostali členovia JRD po prvýkrát doplatky vo výške 1,50 Kčs na pracovnú jednotku, v roku 1963 bola hodnota pracovnej jednotky 16 Kčs plus naturálne. V roku 1964 boli doplatky 5 Kčs na pracovnú jednotku a v roku 1966 12 + 6 Kčs. Niektoré rodiny už dostali na doplatky takmer 20 tisíc korún.

Približne v priebehu 10 až 15 rokov sa situácia v poľnohospodárstve tak zmenila, že sa vytvárali podmienky pre modernú rastlinnú a živočíšnu výrobu. Rozvoj poľnohospodárskeho školstva poskytol kvalifikovaných odborníkov, ktorí boli schopní uplatňovať nové poznatky vo výrobe a pri mechanizácii poľnohospodárskych prác. Zmenil sa celkový život na dedine, pribudli nové domy, osobné autá, televízne prijímače.

Vystúpenie členov ČSM

V roku 1968 sa stáva predsedom JRD Ing. Štefan Kolenič, absolvent Vysokej školy poľnohospodárskej (VŠP) v Nitre. Pracovná jednotka bola vypočítaná na 20 Kčs. Záloha 12 Kčs a doplatok 8 Kčs. Naturálne na jednotku boli 1,50 kg obilia. V roku 1969 sa začala stavať sociálna budova JRD a do užívania bola odovzdaná v roku 1971.

Po mnohých vyšetrovaniach bol z funkcie predsedu odvolaný Ing. Štefan Kolenič. Jeho odvolanie súviselo s prenasledovaním správcu farnosti v Dolnom Dubovom Jozefa Horvátika. Stavebná skupina pri JRD predstavovala a opravovala za pomoci občanov farské budovy a kaplnku. Predsedu JRD Ing. Koleniča a ekonóma Jána Kocána, zobrali normalizačné sudy na zodpovednosť za práce na fare. Predseda bol okamžite odvolaný a eko-

Ing. Štefan Kolenič, predseda JRD

Ján Kocán, ekonóm JRD

nóm J. Kocán bol odsúdený na 1 rok podmienene na krátenie mzdy o 25 %. V obžalobe Okresnej prokuratúry v Trnave sa hovorí, že ekonóm JRD v rokoch 1968-1969 v súvislosti s prestavbou objektov farského úradu nevyfakturoval pohľadávku JRD v sume najmenej 19 099,86 Kčs a tým „spáchal trestný čin porušovania povinnosti v prevádzke socialistickej organizácie podľa § 130 ods. 1 Tr. zák.,...že suma bola uhradená až po revízii Komisie ľudovej kontroly ONV v Trnave v roku 1971 to súdy už nebrali na vedomie.“

Žatva, rok 1969

Žatva, kombajn S-4, 60. roky 20. storočia

Na čelo družstva nastupuje v roku 1972 Emil Cuninka – pracovník Okresnej poľnohospodárskej správy v Trnave. V tomto roku sa konajú veľkolepé oslavy 15. výročia založenia JRD – posedenie v jedálni JRD, krojovaný sprievod a alegorické vozy sú ich súčasťou. Pracovná jednotka má v roku 1972 hodnotu 22 Kčs. V roku 1974 patrí JRD v Dolnom Dubovom medzi prvých 10 družstiev v okrese. Po novom sa už vyplácajú podiely na hospodárení vo výške 25%. V roku 1975 začína fungovať družstevná kuchyňa. Prvou kuchárkou bola Valéria Horváthová, ktorá pracovala ako vedúca kuchárka až do odchodu do dôchodku v roku 1994. Pomočníčky v kuchyni boli Štefánia Čapková a Hermína Bednárová. Od 1. 11. 1993 je kuchárkou Daniela Ilavská.

Prehľad vedúcich funkcií a technicko-hospodárskych pracovníkov od vzniku JRD v Dolnom Dubovom (1957-1975):

Mená funkcionárov JRD	Funkcia	Roky pôsobenia vo funkcii
Viliam Šimončík	predseda	1957 – 1960
Viliama Michalica	—	1961 – 1962
Štefan Kolenič	—	1963 – 1964
Pavol Krč	—	1965 – 1967
Štefan Kolenič	—	1968 – 1971
Emil Cuninka	—	1972 – 1975
Ján Kocán	ekonóm	1957 – 1975
Jozef Martinkovič	agronóm	1957 – 1962
Imrich Svitek	—	1963 – 1965
Jozef Martinkovič	—	1966 – 1975
Vendel Čapkovič	zootechnik	1957 – 1960
Matus Horvatovič	—	1961 – 1963
Štefan Kocán	—	1967 – 1975
Justin Kocán	mechanizátor	1960 – 1964
František Remenár	—	1965 – 1975

V druhej polovici 70. rokov minulého storočia sa uskutočnili rekultivačné zásahy v chotári. Boli odstránené nerovnomerne roztrúsené stromové porasty, hlavne v blízkosti hájka Hartmanky, kde boli čerešne, slivky, orechy a agáty. Bolo zlikvidovaných niekoľko

agátových alejí, v lokalite Zlín padli za obeť veľké stromy. Necitlivé zásahy do ekologickej rovnováhy prírody spôsobili, že boli úplne zlikvidované pramienky, tzv. stocky, ktoré boli po stáročia zdrojom pitnej vody. Tak zanikol aj najznámejší – Žlábek, ktorí mali roľníci v obľube najmä počas žatevných prác. Viacero občanov sa k týmto zásahom stavalo veľmi kriticky. Dodatočné hodnotenie tohto zásahu im dalo za pravdu, pretože lokalita

Stohovanie slamy – žatva, rok 1969

patrila medzi krajinné chránené oblasti, čo sa zistilo až počas rekultivácie. Vedenie JRD to zdôvodňovalo potrebou lepšieho využitia ornej pôdy. Úplná likvidácia stromového porastu v chotári, mechanizácia a chemizácia poľnohospodárstva výrazne narušili biologickú rovnováhu. Zasiahli aj populáciu malej zveri, ako sú bažanty a jarabice. Malá zver v chotári zohrávala najmä v minulosti dôležitú biologickú ochranu kultúrnych rastlín, pretože ich hlavnou potravou je hmyz, červy a semená burín. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že mechanizácia a chemizácia spôsobili tiež takmer úplnú likvidáciu prepelíc, ktoré sa taktiež živia hmyzom, kuklami húseníc, motýľov, múch, pavúkov a pod.¹⁷⁰

Rozvoz vody počas žatvy r. 1971 – vľavo riaditeľ školy
Elemír Halaš

XIV. zjazd KSČ v rámci centrálného riadenia poľnohospodárstva vytýčil pre piatu päťročnicu (1971-1975) popri iných cieľoch ďalšiu koncentráciu a integráciu v poľno-

hospodárstve. Závery začala v Trnavskom okrese realizovať Okresná poľnohospodárska správa (OPS). Vznik zlučených JRD v okrese bol organizovaný po etapách. V poslednej etape k 1. 1. 1976 v kooperáčnom združení č. 15 vzniklo zlučením JRD Dolné Dubové, Horné Dubové a Nahač JRD 9. máj v Dolnom Dubovom. Všetky tri obce ležia v severnej časti trnavskej pahorkatiny v plytkej doline dubovského potoka. V obvode hospodárenia boli značné výškové rozdiely. Najnižšie položené miesto malo nadmorskú výšku 196 m v ka-

Sprievod dedinov pri príležitosti založenia JRD, rok 1972

tastri obce Dolné Dubové, najvyššie položené miesto 471 m v katastri obce Nahač. JRD 9. máj v Dolnom Dubovom hospodáril na výmere 2238 ha poľnohospodárskej pôdy. Pozemky boli značne rozdielnej kvality. Družstvo sa zameriavalo v rastlinnej výrobe najmä

¹⁷⁰ PYRAMÍDA, encyklopedický časopis, Z našej prírody, 1987, s. 6145, 6166.

na obilniny, ktoré sa pestovali na výmere 1393 ha, kŕmne plodiny sa pestovali na výmere 555 ha, olejniný a technický plodiny na výmere 250 ha. Vo výrobe krmovín sa orientovalo predovšetkým na výrobu silážnej kukurice a viacročných krmovín.

Výlet členov JRD do Vysokých Tatier, 70. roky

Základným výrobným programom živočíšnej výroby bol chov hovädzieho dobytku a ošipaných. Jednotlivé strediská sa špecializovali v závislosti od podmienok. Dolné Dubové s koncentráciou 300 dojnic a základného stáda prasníc s odchovom ciciekov, Horné Dubové s odchovom 2000 kusov výkrmových ošipaných a Nahač s koncentráciou

JRD 9. máj Dolné Dubové – začiatky 1976. V popredí
predseda Emil Cuník a ostatní THP pracovníci.

odchovu teliat, mladého dobytku cez vysokotefné jalovice až po kontrolnú maštal' prvorok. Prakticky celá produkcia bola určená na odpredaj do štátnych fondov a kooperujúcim poľnohospodárskym podnikom. V propagačnej brožúre JRD 9. máj v Dolnom Dubovom z roku 1984 sa uvádza, že malo 326 členov. Z tohto počtu 152 členov pracovalo na JRD po roku 1976.

V roku 1979 bola odovzdaná do prevádzky sušička obilna SIROCCO, ktorá slúžila pre vlastnú potrebu a tiež pre okolité družstvá. Pre zlepšenie ekonomiky družstva bola v ro-

ku 1979 založená pridružená výroba. Zamerala sa na výrobu mobilných ustajňovacích a skladovacích objektov, výrobu podávacích reťazí pre rozmetadlá maštalného hnoja, demontáž motorov, triedenie kovov a asfalterské práce. V tých rokoch sa počet poľnohospodárskych podnikov v okrese Trnava stabilizoval na 33 JRD s priemernou výmerou 2426 ha poľnohospodárskej pôdy a jeden štátny majetok s výmerou 6255 ha poľnohospodárskej pôdy.

Vytvorenie gigantických celkov nebolo práve najšťastnejším riešením nášho poľnohospodárstva ani z organizačného, ani z ekonomického hľadiska. Zhoršil sa systém riadenia a vznikalo množstvo zbytočných presunov medzi jednotlivými strediskami. Politické zlučovanie družstiev do väčších celkov v nejednom prípade urobilo viacej škody ako úžitku, pretože sa často zlučovali družstvá aj proti vôli družstevníkov. Sú známe skúsenosti, že nerovnaké prírodné, ale aj materiálno-technické podmienky spôsobovali časté polemiky v obciach o tom, kto na koho dopláca.

JRD 9. máj Dolné Dubové 1976-1991

Mená funkcionárov JRD	Funkcia	Roky vo funkcii
Emil Cuninka	predseda	1976-1978
Ing. Gregor Danišovič	predseda	1979-1980
Ing. Viliam Lukáč	predseda	1981-1990
Ing. Vladimír Chovan	predseda	1991-1991
Viliam Sersen	ekonom	1976-1979
Ing. Jozef Komárňanský	ekonom	1980-1991
Teodor Stano	vedúci úseku RV	1976-1984
Ing. Anton Novotný	vedúci úseku RV	1985-1991
Ing. Štefan Kocán	vedúci úseku ZV	1976-1979
Ing. František Knapik	vedúci úseku ZV	1980-1991
Ján Pavličič	vedúci úseku služieb	1976-1991

Ing. Štefan Kocán, predseda RDP 1992-2004

Revolučné zmeny v roku 1989 zasiahli aj poľnohospodárstvo a nevyhli sa ani Dolnému Dubovému. Nasilne zlučované družstvá sa postupne rozpadali. Jednotné roľnícke družstvo, ktoré dovtedy zlučovalo tri obce, začalo pripravovať projekt svojho rozdelenia. Vznik samostatného Poľnohospodárskeho družstva (PD) Dolné Dubové bol odsúhlasený k 1. 9. 1990 s majetkovým vyrovnaním do 30. 12. 1990. Po zdĺhavom takmer dvojročnom snažení plnom neistoty, húževnatého domáhania sa svojich práv nakoniec vzniklo samostatné RD Dolné Dubové delimitáciou JRD 9. máj v Dolnom Dubovom k 1. januáru 1992. Predsedom družstva sa stal Ing. Štefan Kocán. Novozníkajúce družstvo muselo pristúpiť na nevýhodné podmienky delenia. Zo spoločného 24 milio-

nového úveru novému družstvu pripadlo splácať 13 miliónov. Z chotára prislúchalo družstvu 47 %, ale z čistého majetku dostali len 39 %.

V zmysle transformačného zákona č. 42/92 Zb. bolo Roľnícke družstvo Dolné Dubové transformované v novembri 1992 na Roľnícke družstvo podielnikov Dolné Dubové. Čistý majetok v hodnote 40 miliónov korun sa rozdelil v pomere 50 % za vnesenú pôdu, 30 % za ostatný majetok a 20 % za odpracované roky. V roku 1991 bol prijatý zákon o nájme poľnohospodárskych a lesných pozemkov č. 229/1991 Zb. Družstvo uzatvorilo s vlastníckmi pozemkov, ktorí prenajali pôdu družstvu nájomné zmluvy. Nájomné za pôdu bolo v roku 1992 vyplácané v sume 600 SK za hektár, v prepočte 19,91 EUR, čo je 0,71 % bonity pôdy. Postupným zlepšovaním hospodárenia družstva sa zvyšovala suma nájomného za hektár. V tomto roku sa vypláca nájomné v sume 70 EUR (2 108,82 SK) za hektár, čo je 2,52 % bonity pôdy. Na žiadosť vlastníkov pozemkov bolo v rokoch 1993 až 2011 vymieraných 141,72 ha náhradných pozemkov do osobného užívania. Roľnícke družstvo podielnikov (ďalej len RDP) hospodári v kukurično-repárskej oblasti na výmere 830 ha. Zaoberá sa tradičnou poľnohospodárskou výrobou.

V rastlinnej výrobe pestuje obilniny, olejiny, okopaniny a krmoviny na ornej pôde. V živočíšnej výrobe chová kravy s trhovou produkciou mlieka, má výkrm hovädzieho dobytku a ošpaných. Družstvo má 140 členov. V roku 2004 sa predsedom družstva stal Ing. Andrej Adamovič. Na podnikaní družstva sa podieľa 23 pracovníkov, z toho 14 mužov a 9 žien. Priemerný vek je 45 rokov.¹⁷¹ RDP v rámci dotačného programu EÚ – Program rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013 zabezpečilo rekonštrukciu nehnuteľností, nákup nových technológií a strojov za účelom dosiahnutia pokroku a modernizácie družstva. Dosiahnuté hospodárske výsledky umožnili v súčasnosti vedeniu RDP participovať pri rozličných udalostiach v obci (plesy, futbalové turnaje, hasičská súťaž), ktoré organizujú obecné organizácie a ZŠ s MŠ.

Súčasnité vedenie a pracovníci RDP, rok 2012; v popredí predseda RDP Ing. Andrej Adamovič

¹⁷¹ PAMÄTNÁ KNIHA Dolné Dubové roky 1945 – 1982; BLÁŽEK, L. – JURINA, M.: 40 rokov socialistického poľnohospodárstva. JRD Svornosť J. Bohunice 1989; Kol.: JRD 9. máj v Dolnom Dubovom. 1984; 30 rokov premien a rozvoja socialistického poľnohospodárstva v okrese Trnava. Trnava : OPS 1979.

Roľnícke družstvo podielnikov Dolné Dubové – vedúci pracovníci:

Meno a priezvisko	Funkcia	Roky vo funkcii
Ing. Štefan Kocán	predseda	1992 - 3/2004
Ing. Andrej Adamovič	„-“	4/2004 – xxxx
Ing. Elena Čapkovičová	ekonom	1992 –xxxx
Karol Šurina	agronóm	1992
Ing. Peter Martinovič	„-“	1992-1993
Ing. František Remenár	„-“	1994-1998
Ing. Andrej Adamovič	„-“	2000- xxxx
Jaroslav Lackovič	zooteknik	1992
Ing. Peter Urbanovský	„-“	1999-2003
Ing. Pavol Trokan	„-“	2003-2004
Ing. Jozef Taraba	„-“	2004-2006
Štefan Adamkovič	„-“	1992-1999
	„-“	2006 - stále
František Remenár	mechanizátor	1992 – 1997
Milan Šimo	OBP, PO, CO	1993 – 1996
	mechanizátor	1998 – xxxx

Oslavy 15. výročia založenia JRD, rok 1972

Odmeňovanie pracovníkov k 15. výročiu založenia JRD
(sprava Matúš Horváth, Matúš Horvátovič, Vincent Hrečka – odmeňuje Elemír Halás, Emil Čuninka)

Pracovníci živočišnej výroby
(člava Melánia Krajčovičová, Ľudmila Behúlová, Saloména Svitková, Imrich Žigray, Ján Behúl)